

Naš tedenik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštai urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIII./STEVILKA 10

CELOVEC, DNE 9. MARCA 1961

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.- SILINGA

Kulturno avtonomijo za koroške Slovence!

■ Minulo nedeljo, dne 5. marca, so v Mohorjevem domu na širši seji krajevnih odbornikov Narodnega sveta, kjer je bilo zastopanih 44 občin z Južne Koroške, izvoljeni zastopniki našega ljudstva sklenili, da ponovno zahtevajo izvršitev člena 7 državne pogodbe ter uresničitev v njej predvidene kulturne avtonomije. Kot Avstrija upravičeno zahteva avtonomijo za Južne Tirolce, prav tako je dolžna uresničiti kulturno avtonomijo za koroške Slovence!

■ V zvezi z ljudskim štetjem dne 21. marca je bil sprejet sklep, da pozovemo naše ljudstvo, da v vprašalne pole zapiše resnico glede občevalnega jezika. Po uradnem tolmačenju notranjega ministrstva je to jezik, ki se govori v družini. Zato bomo vsi zapisali naš domači slovenski jezik!

■ Na deželnega glavarja je bila naslovljena resolucija, v kateri se naznanja, da koroški Slovenci ne bomo nikdar priznali uporabe rezultatov ljudskega štetja za kakršno koli ugotavljanje manjšine ter se zahteva pritegnitev pripadnikov slovenske manjšine k števnim komisarijem.

Dr. Vinko Zwitter:

Naša načelna smer

Sejo je začel predsednik dr. Valentin Inzko ter pozdravil mil. kanonika g. Aleša Zechnerja in ravnatelja dr. Joška Tischlerja. Nato je predal besedo dr. Vinku Zwitterju, ki je v izklesanem govoru podal temeljne naše načelne usmeritve.

Kot v zasebnem življenju je načrtovanje in usmerjevanje poti važno tudi v javnem življenju, posebno v življenju naroda. Tudi narod naj voli svojo pot s pametjo in modrostjo.

Narod je organizirana ljubezen, je živ organizem, ki raste in se razvija, zori in umira. Tisoč pet sto let obsega kulturna zgodovina Slovencev od detinstva v letih priseljevanja v alpske pokrajine pa preko slovenskih rokopisov do prve tiskane besede in do veličastnega razmaha slovenske kulture v slovstvu in znanosti. V svoji kulturnosti v slovstvu in znanosti. V svoji do zrelosti so se Slovenci v minulem stoletju vključili v veliko nazorno-kulturno dogajanje v svetu in doživeli med drugo svetovno vojno vdor marksizma v svoj krščansko-kulturni svet. Koroški Slovenci poredno spremljamo ta razvoj v svetu in tudi pri materinskem narodu po drugi svetovni vojni, ko se tudi med nami oblikujeta krščanski in marksistični tabor.

Zavedamo se, da bo novi čas stal v znamenju dela. Če je v srednjem veku v glavnem zemlja s svojimi sadovi hranila svoja ljudstva in če znači minulo stoletje industrializacije premoč kapitala, potem se bo veliko socialno življenje odslej razvijalo pretežno v znamenju dela kot tretjega odločujočega gospodarskega faktorja. Marksizem pojmuje delo predvsem kot telesno delo. Iz svojega materialističnega vidika zanika marksizem verske in kulturne vrednote in stremi po odpravi poklicnih stanov in po enorazredni državi delavcev. V tej državi bi bil kapital socializiran, podražavljen ali last države. Marksistična država vodi neposredno sama vso gospodarsko proizvodnjo in določuje potrošnjo, ta država odkazuje vsem državljanom-delavcem njihovo delo, jim odmerja njihove plače in je njihov edini delodajalec. Taka država naj bi ustvarila po mnenju marksistov paradiz na zemlji.

Koroški Slovenci pa zremo prihajajoči vek v luči krščanstva. Krščanstvo je dalo delu njegovo pravo veljavo in njegov ugled. Stvarnik sam je prvi in največji delavec, Kristus je bil poklicno najprej rokodelec, po Sv. Duhu se poduhovlja vsakršno delo človeka-soustvarjalca. Krščanstvo posreduje delavcem vestnost, ljubezen, vztrajnost in požrtvovalnost, krščanstvo spreminja muko dela v soodrešujoči blagoslov. Moli in delaj! Tako se glasi naše krščansko načelo. Gospodarskemu trudu predpostavljamo du-

hovno in kulturno prizadevanje za milost, resnico in lepoto. Po šestih delavnikih nam sledi Gospodov dan, ki je ne samo dan fizičnega oddiha, marveč tudi trenutek pol leta naše duše k Njemu, ki je njen izvor

Dr. Tischler: Naš občevalni jezik je slovenski

Nato je spregovoril ravnatelj dr. Joško Tischler k ljudskemu štetju. Očrtal je najprej v kratkih besedah dosedanja štetja, od leta 1880 pa do sedanjega. Ugotovil je, da so se tolmačenja o jeziku menjavala v teku časa in prav tako so se menjavale tudi številke rezultatov. Pri raznih prejšnjih štetjih, kot na primer leta 1900, leta 1910 in leta 1951 je veljal za občevalni jezik tisti jezik, ki se ga posameznik posluževal v svojih stikih s svojo zunanjo okolico, skratka v javnosti, na cesti, na pošti, v državnih in deželnih uradih, v trgovini in podobno. Podrobneje je obravnaval štetje leta 1951, ko je bila pripuščena navedba cele vrste jezikovnih kombinacij: poleg slovenskega in »vindišarskega« jezika. Ugotovil je tudi, da je šele leta 1951 bil prvič upeljan izraz »windisch«, dočim ga prejšnja štetja sploh niso poznala in ne priznala.

Za letošnje štetje pa je notranje ministrstvo izdalo povsem novo tolmačenje, kaj je razumeti pod občevalnim jezikom. Je to

Dr. Inzko: Na delo za naše cilje!

Nato je predsednik Narodnega sveta dr. Valentin Inzko podal poročilo o našem narodno političnem položaju, o organizacijskem delu osrednjega odbora Narodnega sveta v minulih mesecih ter o korakih, ki so bili storjeni pri zvezni vladi za realizacijo člena 7 državne pogodbe.

Volja našega ljudstva, da odločno vztraja v borbi za svoje svete pravice, je prišla do izraza v zadnjih mesecih na številnih in dobro obiskanih sestankih in sejah lokalnih odborov po občinah. Idealizem je gonilna sila našega narodnega dela in to zaupanje v pravico ter resnico nam daje moč, da vztrajamo in kljubujemo navalom potujčevanja. Da bo pa naše narodno politično delo uspešno, pa si je treba postaviti jasne cilje in na delo je treba iti smotno, z načrtno in trdno organizacijo, ki naj seže iz mest v vse naše vasi. V tej smeri so šla prizadevanja osrednjega odbora v zadnjih mesecih. Pri tem pa potrebuje podpore in sodelovanja vseh zavednih slovenskih mož, žen in predvsem mladine, ki je up bodočnosti našega naroda. Prav ta seja, na kateri vidimo poleg izkušenih borcev, ki že desetletja vztrajajo, tudi številne naše mladeniče in mladenke, nam priča, da je delo prav zastavljeno, da imajo prizadevanja osrednjega odbora zaslonbo v narodu.

Nato je orisal naloge, ki čakajo osrednji

in njen končni cilj. S tem svojim pogledom na delo in na stoletje delavca nikakor nismo osamljeni. Delijo ga z nami bratje in sestre krščanskega slovenskega tabora doma in po svetu. Edinstveno duhovito ga je oblikoval poljski kardinal Višinski v svoji knjigi »Krščanstvo in delo.« V tej smeri sta si prizadevala in za to trpela kardinal Stepinac in mučeniški škof Rožman, naš ožji koroški rojak.

V znamenju tega našega idealizma se dogaja danes na naših tleh čudež nove kulturne rasti in načrtnega narodnega hotenja. V njem je tudi skrivnost naše odporosti proti krivičnemu nasilju nacionalizma. Kako naj bi se mali narod sicer uspešno boril skozi stoletje za svoj kulturni obstoj in za pravico svoje matere besede! Ta krščanski idealizem pa je hkrati poroštvo lepše narodne bodočnosti.

namreč jezik, ki se govori v družini, ali domači jezik. Če pa kdo misli, da je njegova domača govorica premalo pismena, naj ve, da tudi trdi Nemci ne govore v družini pismeno. Kot beseda sama pove, je pismeni tisti jezik, ki je napisan v knjigah, pismeni jezik tisti, ki je napisan v knjigah, ki ga govore na odru. Tudi Nemeč, bodisi ne govori pismenega jezika v družini, ampak svoje narečje. Vendar o njegovi jezikovni pripadnosti ni dvoma. Prav isto velja za naše ljudstvo na Koroškem, ki »slovenec« govori, marnja ali žubori.

Nadaljeval je: Za nas je odločitev jasna. Odločili se bomo za resnico. Navedli bomo jezik, v katerem se pogovarjamo s svojci, jezik v katerem se pogovarjamo s svojimi materami in očeti, brati in sestrami in sploh v družini, jezik, ki ga uporabljamo v razgovoru z našim nebeškim Očetom, jezik v katerem se spovedujemo. Lagali ne bomo in nočemo. Zavedamo se, da pravica vedno zmaga in da resnica odrešuje! Zato bomo zapisali: slovenski jezik!

odbor in krajevne odbore. Prva naša narodna zadeva pa je vsekakor šolstvo. Ugotovil je, da leži odgovornost za sedanjo zmešnjavo v šolstvu in s tem tudi za nazadovanje števila otrok, ki obiskujejo slovenski pouk, na deželni šolski oblasti, ki ni naredila reda in dopušča, da v nekaterih krajih tega pouka praktično ni kljub temu, da so zanj še prijavljeni otroci, da je v mnogih šolah pomanjkljiv in da je običajno odrinjen na popoldanske ure in pomenja za učence dodatno obremenitev. To je vsekakor kršenje v ustavi zagotovljene enakopravnosti, je dejal govornik. Tudi v členu 7 državne pogodbe predvidena posebna šolska nadzorna oblast za slovensko šolstvo v deželi še ni bila ustanovljena, čeprav je zvezni prosvetni minister že v mesecu januarju dal tozadevni načelni nalog.

Dotaknil se je tudi razmerja do koalicijskih vladnih strank ter poudaril, da ima za nas Slovence, ki se svobodno odločamo, sodelovanje s kako stranko le tedaj pomen, ako bo ta z dejanji dokazala, da se ravna po krščanskih načelih in da upošteva naše upravičene potrebe ter priznava naše pravice, skratka, da nas jemlje na znanje kot resnega partnerja. Zato o kaki brezpogojni podpori ne more biti govora, kajti tako ravnanje — kot so pokazale izkušnje drugih — ne žanje nobene hvalež-

Stellungnahme zur Volkszählung

Rat der Kärntner Slowenen hat an den Landeshauptmann von Kärnten, Herrn Ferdinand Wedenig folgenden Schreiben gerichtet:

Die anlässlich der am 5. d. M. stattgefundenen Sitzung des Rates der Kärntner Slowenen versammelten Mitglieder der Ortsausschüsse bringen dem Herrn Landeshauptmann zur gefälligen Kenntnis, daß sie die sprachlichen Zahlen der Volkszählung grundsätzlich nicht als Minderheitenfeststellung anerkennen werden.

Gleichzeitig begrüßen sie die eindeutige ministerielle Auslegung des Begriffes der Umgangssprache, die dahin lautet, daß als Umgangssprache ausschließlich die Sprache in der Familie verstanden werden soll. Die Mitglieder der Ortsausschüsse legen unbedingt Wert darauf, daß die Zählungsspalte 14 (Umgangssprache) des Volkszählungsbogens dieser Auslegung entsprechend wahrheitsgemäß beantwortet wird und ersuchen auch den Herrn Landeshauptmann, die Zählkommissäre dahin unterweisen zu lassen. Um eine anstandslose Ausfüllung dieser Rubrik zu gewährleisten, beantragen wir, zu den Zählkommissären Angehörige der slowenischen Volksgruppe beizuziehen.

Die Tagungsmitglieder betonen, daß eine objektive diesbezügliche Durchführung der Volkszählung einen wesentlichen Beitrag zur endgültigen Befriedung des Landes bedeuten kann.

nosti in na koncu koncev samo škoduje slovenskim interesom in slabi udarno moč slovenske skupnosti. Šele jasno načelno stališče in odločno skupnostno nastopanje nam bo zagotovilo spoštovanje in upoštevanje tudi pri nemških sodeželanah, je dejal dr. Inzko in nadaljeval:

Z velikimi simpatijami sprejemamo še prav posebno te dni borbo Južnih Tirolcev za njih narodni obstoj. Avstrijo pa občudujemo, ker se vztrajno zavzema za svojo narodno manjšino v Italiji. Vendar moramo hkrati ponoviti že večkrat izgovoreno besedo, da kljub gotovim krajevnim posebnostim načelno gledano ni razlike med južnotirolskim in južnokoroškim vprašanjem. Da pa v bodoče ne bo več glede tega kakih nejasnosti, se bomo posluževali tudi mi v naši borbi izrazov, ki jih bo Dunaj in z njim cel svet morda bolj razumel. Južni Tirolci zahtevajo zase avtonomijo. Naša zahteva in parola pa naj bo: kulturna avtonomija. Pod njo razumemo ob popolni realizaciji člena 7 državne pogodbe predvsem samostojno manjšinsko šolstvo s slovensko nadzorno oblastjo in slovenskim učiteljstvom. Država je enkrat izjavila, da morajo tudi za manjše število k slovenskemu pouku prijavljenih otrok biti na razpolago denarna sredstva. Če govori država o manjšinskem šolstvu, naj potem to šolstvo izroči manjšini.

Za celotno prosvetno delo koroških Slovencev zahtevamo imenovanje slovenskega zveznega kulturnega referenta, ki ga bo vzdrževala država ter mu nudila za kulturno delovanje manjšine enako finančno podporo, kot so je deležne nemške prosvetne ustanove.

Pri vseh deželnih in državnih uradih dvojezičnega ozemlja pa zahtevamo primerno število uradnikov slovenske narodnosti. Kulturna avtonomija s samoupravo, ki nam jo zagotavlja državna pogodba, bodi cilj politične borbe koroških Slovencev v bodoče. In verujmo, da je Bog z nami!

Politični teden

Po svetu . . .

Denarna revolucija

Minuli teden je stal v ospredju mednarodne pozornosti ukrep, ki sicer spada v območje visoke finance, imel bo pa dalekosežne posledice v svetovnem gospodarstvu. Zapadnonemška vlada je nenadoma zvišala vrednost svojega denarja proti dolarju in s tem proti vsem tujim valutam, tudi torej proti našemu šilingu, za 5 odstotkov. Dolar je namreč danes merilo vrednosti za vse valute svobodnega sveta. Vlada v Bonnu je ta korak storila zelo nerada, čeprav se je že zadnja leta večkrat govorilo, da bi bilo tako zvišanje potrebno. Po eni strani je zvišanje vrednosti marke dokaz porasta gospodarske moči Zapadne Nemčije, po drugi strani pa je bila ta dalekosežna denarna operacija potrebna z ozirom na mednarodno trgovino.

Uradno ali nominalno vrednost denarja določa sicer država z zakoni ali uredbami. Ponekod je njegova vrednost navezana na zlato. Tedaj ima denar takozvano »zlato pariteto«. Vendar je bolj kot zakon ali pa zlato dandanes za vrednost denarja merodajna njegova kupna moč, to je koliko dobrin (ali po trgovsko: blaga) lahko zanj dobiš. To velja tako v zunanji kot notranji trgovini, kajti glavna vloga denarja je menjalno sredstvo za izmenjavo dobrin. Zatorej vrednost denarja na koncu koncev določa gospodarsko zdravje države. Denar lahko primerjamo besedi države, da bo za papir, ki ga ona tiska, državljani dobili toliko in toliko blaga, kajti zamenljivost papirnatega zlata so celo tiste države, ki imajo zlato pariteto, že davno ukimile. V normalnih časih tudi nima pravega pomena, kajti nihče ne bo namesto praktičnega papirnatega denarja nosil po žepih zlata, da z njim kupuje in plačuje. Zato leži zlato nedotaknjeno v kletih narodne banke, kot »kritje« vrednosti denarja. Prihaja v poštev le v mednarodni trgovini, kadar država nima blaga ali vsaj ne ustreznega blaga, da bi z njim poravnala svoje nabavke v drugih državah. In z obljubami je pa vedno tako: Če da svojo besedo imovit človek, ki ima svoje gospodarstvo v redu in svoje obveznosti redno izpolnjuje, mu bo vsak verjel na besedo, zadolženemu človeku, ki samo obljublja, pa svoje besede ne drži, nihče ne verjame. Isto je v mednarodnem gospodarstvu. Države, ki imajo aktivno plačilno bilanco, to se pravi, da dobivajo iz tujine v svojo blagajno več kot izdajajo, uživajo ugled in dobro ime, tiste pa, ki imajo pasivno plačilno bilanco, to se pravi, ki so dolžne, pa so seveda manj priljubljene in njihov denar je manj čistan.

Po obilni ameriški pomoči v prvih povojnih letih je Zapadna Nemčija zelo dobro gospodarila. Nemški industriji se je posrečilo, da se je zopet uspešno uveljavila na svetovnih tržiščih s svojim blagom.

Mednarodno gospodarstvo je medsebojno povezano

V zadnjih letih so zato bile nemške plačilne bilance zelo ugodne in zaloge zlata in tujih valut v nemški državni banki so naraščale. Kot je pomanjkanje denarja nadloga za posameznika in državo, tako tudi preobilje povzroča skrbi. Zapadna Nemčija ni vedela kam s svojim odvišnim denarjem, kajti namen denarja ni, da se kopiči v bankah, ampak da kroži in tako posreduje tok dobrin. Kroži pa najbolje, kadar je tok dobrin med državami izenačen in stalen.

Pa še en vzrok za kopičenje dobroimetij v Zapadni Nemčiji je treba navesti: zapadnonemški denar, to je marka, je bila v primeri z denarjem drugih držav preniško določena. To se pravi, uradno določena vrednost v razmerju do denarjev drugih držav je bila nižja kot pa je dejanska kupna moč marke. Nemci so pred leti, ob znameniti denarni reformi, ko so likvidirali Hitlerjevo marko in povojni kaos, vrednost svojega denarja proti inozemstvu namenoma niže postavili, da so tako mogli s svojimi cenami svojih industrijskih izdelkov, ki so zaradi tega bile nižje od drugih, konkurirati na svetovnem tržišču. Res jim je uspelo, da so se uveljavili, Nemško blago je cenjeno in ga radi kupujejo. To seveda na škodo drugih, v prvi vrsti Velike Britanije in celo same Amerike.

Toda gospodarstvo svobodnega sveta je danes že tako medseboj prepleteno, da bolezen enega uda čuti ves organizem, oziroma posledice bolezni enega uda čutijo

tudi drugi. Zaradi previsoke vrednosti in zaradi velikih izdatkov za vojaško in gospodarsko pomoč je zašel v težave ameriški dolar prav zato, ker je Amerika izdajala več kot je dobivala noter. Morala je seči po svojih zlatih zalogah, da poravnava svoje mednarodne obveznosti. Zaupanje v dolar je padlo. Toda dolar je še vedno temeljni denar svetovnega gospodarstva in njegova bolezen prizadeva vse druge, kot čuti bolezen enega uda vse telo.

Posledice povišanja marke

Zato je nemško veselje nad naraščajočimi rezervami skalila skrb zaradi dolarja, kajti ravnotežje v mednarodni trgovini je bilo moteno in s tem ogrožen redon tok dobrin. Zato so morali v Bonnu nekaj ukreniti.

Povišanje zapadnonemške marke bo pomenilo na eni strani podražitev nemških industrijskih izdelkov v izvozu. Zaradi podražitve nemškega izvoznega blaga bo mogla Amerika bolje konkurirati in s tem povečati izvoz ter svoje prejemke, da ji

. . . in pri nas v Avstriji

smo pa preživeli sorazmerno miren teden. V ospredju političnega dogajanja je stala 16 let stara koalicijska, kljub nizkemu številu let že precej starikava dama, ki bi jo gg. doktorja Gorbach in Pittermann rada na novo sfrizirala, kajti njeni mihi so očitno močno obledeli.

Začelo se je — kot smo že poročali — na zasedanju mandatarjev OeVP na Semmeringu sredi februarja, kjer je bil določen načelnik stranke dr. Gorbach za novega kanclerja namesto ing. Raba, ki bo dne 11. aprila odstopil. Dr. Gorbach je napovedal zahtevo po spremembi koalicijskega pakta, ki ureja razmerje med obema na vladi udeleženi strankama, to je OeVP in SPOe na podlagi paritete ali načela roka roko umiva. OeVP še dalj časa s tem stanjem ni bila zadovoljna, kajti pred javnostjo je igrala zaradi tega, ker ima rahlo večino mandatov v parlamentu in ji zato pritiče mesto šefa vlade, prvo violino, v resnici pa ni mogla ničesar storiti brez privoljenja socialistov. Na torkovi seji koalicijskega odbora, v katerem je potrebna soglasnost za vsaki sklep, je dr. Gorbach predložil zahtevo po spremembi koalicijskega pakta. Socialisti so izjavili, da so pripravljene sprejeti pogajanja in potem so se oboji zedinili, da bodo o tem govorili na prihodnji seji.

Borba za ministrske stolčke postaja vedno ostrejša

Spričo bližajoče se vladne »križe« ob odstopu ing. Raaba in nastopu dr. Gorbacha postaja borba raznih kandidatov in interesnih skupin za ministrske stolčke vedno živahnješa. Pri OeVP se odigrava še precej javno, kajti ta stranka je sestavljena iz več »zvez« (Bünde), pri socialistih, ki so bolj »strumno« organizirani, pa bolj podtalno. Tako je minuli teden finančno močni Wirtschaftsband hotel samolastno spraviti skozi nekatere svoje kandidate, toda to je takoj poklicalo na dan Bauernbund, ki je prek svojega predsednika Wallnerja iz štajerske izjavil, da je treba dokončno določitev novih ministrov prepustiti dr. Gorbachu, seveda ob sporazumu vseh zainteresiranih.

Nezadovoljstvo z zunanjim ministrom dr. Kreiskim

K doslej manjšim kanonom iz vrst OeVP, ki so šli v boj proti politiki sedanjega zunanjega ministra Kreiskega, se je minuli teden pridružil še najtežji kaliber, namreč sam bodoči zvezni kancler dr. Gorbach. Ta je v Linzu na nekem zborovanju gospodarstvenikov OeVP izjavil, da politika prijateljstva na vse strani, ki jo vodi dr. Kreisky, doslej Avstriji pravega prijateljstva še ni prinesla. Vzel je za primer gospodarsko organizacijo EFTA, ki združuje poleg Avstrije še Veliko Britanijo, Švico, Portugalsko ter skandinavske države. Ta je nekak protiutež proti Skupnemu evropskemu tržišču (EWG), katero tvorijo Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksenburg. Avstrija je deloma vprav na pritisk socialistov stopila v to precej ohlapno organizacijo, ki si je v svoja pravila zapisala programatično točko, da si bo prizadevala ustvariti »mostiče«

ne bo več treba v toliki meri segati po zlatu. Po drugi strani bo pa Zapadna Nemčija po nižjih cenah uvažala razno blago iz inozemstva. S tem bo pa preprečila prenegli porast konjunktura, ki jo je v glavnem potiskal navzgor preneglo naraščajoči nemški izvoz, zaradi katerega je vedno naraščala industrijska proizvodnja. Nadalje bo pa ceneje uvoženo blago pritisnilo navzdol cene na notranjem nemškem trgu, ki so vprav zaradi preveč razgrete konjunktura že začele nevarno naraščati.

Vsekakor bo pa ta zapadnonemški ukrep pomagal vsaj deloma zopet doseči ravnovesje v mednarodni trgovini. Zapadni Nemčiji je sledila Holandska in pričakovati je, da bodo tudi nekatere druge evropske valute povišane, predvsem francoski frank, švicarski frank in italijanska lira. Glede našega šilinga zaenkrat ni nič slišati in verjetno bo vse ostalo pri starem. Ako bo res tako, bo Avstrija postala še bolj privlačna za zapadnonemške turiste, kajti zaradi povečane vrednosti njihovega denarja za 5 odstotkov bo zanje bivanje pri nas ustrežno ceneje, seveda ako gostilničarji in hotelirji ne bodo »pravočasno« zopet povišali cen, kot to ponavadi store pred začetkom vsake sezone.

tudi h EWG. To izjavo je zahtevala Avstrija, kajti zanjo so stiki z EWG življenjskega pomena. Večina avstrijske zunanje trgovine namreč gre v države EWG in ne v one, ki pripadajo EFTA. Zgodilo se je pa prav nasprotno, namreč da postaja razdor med obema gospodarskima organizacijama v svobodni Evropi vedno večji, obenem se pa izvoz Avstrije v države EWG manjša, vzporedno s tem pa tudi primanjkljaj naše zunanjetrgovinske bilance. Sedaj naj pokaže dr. Kreisky svoje umetniške, kajti vrednost prijateljstva se izkaže v stiski.

Pogajanja o Južni Tirolski se vedno bolj odmikajo

Vse kaže, da Italija namenoma zavlačuje pogajanja o Južni Tirolski, ki so bila prvotno nastavljena za 10. marec v Celovcu, kjer so za obe delegaciji že naročili hotelske sobe, za avstrijsko pri Sandwirtu za italijansko pri Moser-Verdino.

Toda Italija na avstrijske opomine še ni odgovorila in tudi ni poslala svojega stališča k avstrijskim predlogom. Vse bolj pridobiva na prepričevalnosti domneva, da hoče Rim najprej počakati na sestavo nove avstrijske vlade.

V dunajskem zunanjem ministrstvu na Ballhausplatz si vedno bolj utira pot mišljenje, da pogajanja z Italijo, bodisi v Celovcu, bodisi drugod, itak ne bodo privedla do zaželenih rezultatov in že preiščujejo, ali ne bi kazalo obrniti se na kako tretjo državo za posredovanje.

Kulturni stiki med Dunajem in Ljubljano

V prostorih Jakopičevega paviljona v Ljubljani so minulo nedeljo odprli zanimivo razstavo likovne umetnosti Sodobni avstrijski umetniki, ki predstavljajo slovenski javnosti vrsto današnjih avtorjev iz sodobne Avstrije, predvsem njihove grafike in mešane tehnike ter malo plastiko. Razstavo prireja v Ljubljani Moderna galerija, posredovala pa jo je dunajska galerija Griechenbeisl, kjer je bila, kot je znano, pred kratkim z velikim uspehom razstava sodobne jugoslovanske grafike. Na ta način se ob tem vzajemnem gostovanju uvajata neposredna likovna izmenjava med Ljubljano in Dunajem, kar bo gotovo privlačno in koristno za oba umetniška centra. In med Celovcem in Ljubljano?

Solnograški skisani cmoki

Sobotne »Salzburger Nachrichten« poročajo, da je v zadnjih 10 letih bilo na celovškem radiu skupno 2250 ur slovenskih oddaj. Na leto 255 ur, torej niti eno uro na dan. Pa še to jim je preveč.

Najhuje ga pa bode napoved, ki jo navede v slovenščini »Tukaj, Radio Celovec«. Po pravici rečeno je tudi nas dvignila, kajti čeprav zvesto poslušamo slovenske oddaje celovškega radija te napovedi nismo več slišali odkar je pred dobrimi 10 leti bila ukinjena angleška kontrolna oblast nad avstrijskim radiom. Ker so pa sedaj »Salzburger Nachrichten« to zadevo spet sprožile, menimo, da bi bilo prav, da bi bila ta slovenska napoved zopet uvedena.

SLOVENC

doma in po svetu

Kulturno delo slovenske dijaške mladine v Trstu

Na občnem zboru Srednješolskega kulturnega kluba v Trstu je predsednik Matjaž Schart podal poslovno poročilo iz katerega posnemamo nekaj podatkov: Klub ima 80 članov iz vrst dijaštva slovenskih srednjih šol v Trstu. V minulem poslovnem letu od 16. januarja 1960 do 26. januarja 1961 je imel skupno 44 sobotnih večerov, od teh jih je bilo 13 v poletnih počitnicah, 31 pa med šolskim letom. Počitniški klubski sestanki so bili bolj družabno razvedrilnega značaja, sestanki med šolskim letom pa so bili posvečeni perečim sodobnim vprašanjem z raznih področij, ki so bila obravnavana v 23 predavanjih. Imeli so še tri literarne večere s slikarsko razstavo, 2 sta pa imela zabavni program s plesom, povrh tega so pa priredili še Miklavževanje, božični večer in silvestrovanje. Na pustni terek so pa imeli ples. Predavalo je skupno 14 predavateljev, med temi prof. Jože Peterlin, prof. Maks Šah in Matjaž Schart po večkrat. Po enkrat so govorili: dr. Miklič, prof. Vinko Beličič, Saša Rudolf, Matija Beličič, Ignacij Kunstelj, Erik Prunč, Ladi Vodopivec, Jurij Vodopivec, Sandi Pertot, ing. Marijan Straus in Franc Mljač. Na literarnih večerih je sodelovalo 14 mladih pisateljev in pesnikov in podeljene so bile 4 nagrade: dvakrat je bil nagrajen za poezijo Griša Mikuž, za prozo sta pa bili nagrajeni Vlasta Polojac in Mara Debeljuh. Slikarske nagrade so prejeli: dvakrat Egidij Žerjal za grafike, za oljnathe slike pa Maja Pertot in Franko Večjet. Imeli so nadalje 3 skioptična predavanja; na izlet so šli v Benetke, en mesec so pa letovali v Ukvah v Kanalski dolini. Pri delu kluba so redno sodelovali še prof. Peterlin, prof. Šah in dr. Miklič. Za novega predsednika je bil znova izvoljen Matjaž Schart.

Nov slovenski gvardijan v Lemontu

Za gvardijana v samostanu Lemont, osrednji in največji naselbini slovenskih frančiškanov v Združenih državah, je bil izvoljen p. Beno Korbič, ker je dosedanji predstojnik p. Avgustin Svete zaradi težje bolezni odstopil. Nadalje so bili izvoljeni: za gvardijanovega namestnika p. Pelagij Majhenič, za ostali vodstveni službi pa p. Leonhard Bogolin in p. Klement Lattyak. Te nove izvolitve je generalni predstojnik frančiškanskega reda v Rimu že potrdil.

Slovenski znanstveniki odkrivajo Abesinijo

Prof. Savo Brelih in prof. Maja Stoviček z Naravoslovnega inštituta v Ljubljani sta po večmesečnih raziskavah v Abesiniji odkrila v pokrajini jezer 300 km od drž. prestolnice Addis Abebe žive mehkužce, o katerih so znanstveniki doslej mislili, da so izumrli že pred davnimi časi ter so jih poznali samo v obliki fosilij (okamenin). Znanstveniki pripisujejo zaslugo za ohranitev teh mehkužcev okolščinam, da se je zemlja ondi v davnih časih dvignila, verjetno zaradi kakega velikega premika zemeljske skorje (proti kateri bi današnji potresi bili prava malenkost) ter je tem odrezala priliv slane vode iz Rdečega morja. Pozneje se je v kotlinah nabrala voda in stvorila v številna jezera, zaradi česa so se ti mehkužci mogli v ugodnih razmerah ohraniti do danes. Oba slovenska biologa sta preučila še okoli 150 ptičnih parazitov in jih opisala, kajti izmed njih je bilo samo 45 doslej znanih.

Uspeh slovenskih športnikov v Franciji

Minuli teden je slovenska moška telovadna reprezentanca odpotovala iz Ljubljane v mesto Montceau v Franciji, kjer se je pomerila z ekipo Južne Francije. Še pri prvih nastopih slovenskih telovadcev se je pokazalo, da so na veliki višini. Tako poročala dopisnik nekega ljubljanskega dnevnika: »Ko so prišli naši fantje na drog, so se najprej nekoliko razgibali. Prvi je šel na orodje Skaza, ki je napravil nekaj učinkovitih, drznih prvin. Potem je šel na orodje Trojar. Zavrtel je dva veletota in seskočil z visoko elegantno razmožko. Skoraj vsa dvorana je bila hipoma na nogah in s tribun je zagrmelo oglušujoče ploskanje...« Pri končnih rezultatih je reprezentanca Slovenije zmagala s 340 točkami nad reprezentanco južne Francije, ki je dosegla 315 točk.

Monografija o Groharju

Pri Državni založbi Slovenije je kot 10. zvezek Zbirke »Slovenski likovni umetniki« izšla v bibliofilski opremi monografija o slikarju Ivanu Groharju, čigar najboljša dela smo pred leti videli tudi v Celovcu na razstavi slovenskih impresionistov. Lepa in z izvrstnimi reprodukcijami opremljena knjiga je izšla prav ob petdesetletnici smrti tega brezdvoma barvno najsvetlejšega lirika v podobah, čigar življenje pa je bilo zasenčevalo trpljenje in mrak, dokler ga ni jetika leta 1911 položila v prezgodnji grob. Toda v svojih delih nam je zapustil toliko nežne svetlobe, ki bo razsvetljevala za pravo umetnost dozretne oči in razsvetljevala srca naslednjih generacij.

Celovški tramvaj gre v pokoj

Po 50 letih službe

V torek dne 22. febr. je ob pol 5. uri odpeljal zadnji tramvaj od Sv. Duha v Trnjo ves (Annabichl). Na trgu Sv. Duha se je nabralo več tisoč radovednežev, tako da je morala poseči vmes policija, da napravi red. Pokazalo se je, da je kljub svojim hibam (počasnost, trdi sedeži, redke voznje), tramvaj le zrastle v srca Celovčanom. Res bil je počasen, a »gvišen«. Tramvajske vozove, ki jim je bilo videti, da so že 50 let v službi, je zamenjal moderni avtobus. Tako pomalem tudi Celovec sledi napredku časa, čeprav — kot običajno — s precejšnjo zamudo.

Proga Sv. Duh—Trnja ves je bila druga najdaljša v celovški cestnoželezniški mreži, ki je nekoč vezala mesto z jezerom ter Križno goro; ti sta bili v zadnjem desetletju za drugo opuščeni. V prometu ostaja samo še tramvaj od železniške postaje do Sv. Duha, pa še temu so dnevi šteti. Saj je spričo naraščajočega avtomobilskega prometa postal bolj prometna ovira kot prometno sredstvo.

Z zgodovino celovškega tramvaja je povezan kos življenja naše deželne prestolnice. Že leta 1891 je Celovec dobil svojo prvo privatno konjsko železnico. Na ozkih tračnicah, ki bi danes bile dobre kvečjemu za otroško igračko, so drdrali mali vozički. Na sprednjem koncu vsakega voza je bil visok sedež za kočijaža, ki je ondi sedel kot na kakem prestolu in poganjaj z lepimi besedami ali bičem svojega konjiča. Sprevodnik (konduktor) pa je stal na zunanji stopnici ter tam prodajal karte. Konjska železnica je vozila od železniške postaje k Sv. Duhu in naprej po Beljaški cesti k cesarsko kraljevi vojaški plavalni šoli na jezeru, nedaleč od sedanjega »Strandcafé«.

Bili so takrat časi, ko se ljudem še ni tako mudilo kot danes, zato je konjska železnica obratovala v polnem obsegu samo poleti, za »sprehode« na jezero, dočim je pozimi vozil samo en zaprt voz med železniško postajo in Sv. Duhom.

Ko je leta 1902 začela obratovati prva celovška elektrarna in se je mesto počasi

večalo, je potreba po »hitrejšem« prometnem sredstvu postala vedno nujnejša, vendar je konjska železnica kljubovala do leta 1910, čeprav so po drugih mestih že zdavna prešli na električne cestne železnice ali kot se je reklo z izposojenke iz angleščine »tramway«, ki se je potem spremenila v tramvaj ali na kratko »tram«. Po dolgih prepirih za traso so se vendarle dogovorili za proge, ki so še vsem dobro znane: od kolodvora v mesto k Sv. Duhu, nato po Beljaški cesti k jezeru, ostali odcepki so pa vodili h Križni gori (Kreuzberg) ter mimo Deželne bolnice v Trnjo ves.

Po prizadevanju tedanjega župana von Metnizta je leta 1910 bila upeljana prva »električna« cestna železnica.

Bil je to velik dogodek za mesto. Prav tako kot minuli torek je tudi takrat bilo vse mesto na nogah in dogodek je neki neznan umetnik ovekovečil tako, kot ga lahko vidite na gornji sliki.

Kot običajno so takrat nastale električne šale. Ena izmed njih se je glasila: Neka plašna stara ženica je povprašala policajca, ali ni morda nevarno stopiti na železno tračnico, saj je »električna«? Mož postavil jo je pomiril: »Brez skrbi mamica, dokler se z drugo nogo ne dotaknete žice v zraku, se vam ne more nič zgoditi!«

Petdeset dolgih let je opravljala »električna« svojo službo na tem omrežju, ki je bilo v prvi svetovni vojni še povečano, v drugi svetovni vojni so ga pa počeli postopoma opuščati. Leta 1944 je začel na progi Križna gora—Sv. Peter obratovati električni avtobus (obus), pred nekaj leti pa je bil na progah k jezeru uveden avtobusni promet.



Dne 11. maja 1911. Prva vožnja »električne« železnice v Celovcu. Pred »Rainerhofom« na Novem trgu so se zbrali radovedneži, gospoda, deželani, staro in mlado, moški in ženske, da vidijo novo čudo. Jezdec le s težavo kroti svojega konja, otroci, ti otroci, pa imajo svojo senzacijo! Celovec sicer prislovično mirni celovški zrnaj (ki baje še samo z repom zmiga sila poredko: namreč kadar zagleda odraslo nedolžno devico) je postal nemiren in se ob pogledu na »električno« vzpel na zadnje noge ter ga orjak z gorjačo komaj kroti. Tako je upodobil prihod »električne« pred 50 leti v Celovcu neznan hudomušni umetnik na razglednici, ki jo je izdal takrat Gutenberghaus v Celovcu.

poma opuščati. Leta 1944 je začel na progi Križna gora—Sv. Peter obratovati električni avtobus (obus), pred nekaj leti pa je bil na progah k jezeru uveden avtobusni promet.

Petdeset let pa je dolga doba in čeprav se je marsikdo jezil na počasni tramvaj, ki ga ni bilo od nikoder in se mu ni nikamor mudilo prav takrat, kadar bi človek moral naglo naprej, pa je »električna« v tej dobi opravila službo, ki ni od muh. Na celotnem 3200 metrov dolgem omrežju so vlaki opravili skupno 4.600.000 voženj. Pri tem so opravili 15 milijonov kilometrov poti. Če bi dali vse te vožnje skupaj, bi lahko z njimi obkrožili 375-krat našo Zemljo. Prepeljali so 97 milijonov potni-

kov. Razen treh vozov so bili vsi v službi od leta 1911 do zadnjega dne in polovica tračnic je bila istih, ki so jih položili leta 1911, ko je bilo vse mesto razgrebeno. Takrat je material bil pač bolj soliden kot dandanes.

Zato ni čuda, da se je nabralo toliko ljudstva ob slovesu tramvaja v Trnjo ves. Pa še en vzrok je bil. Zadnji dan je bila vožnja zastoj. Mestni finančni referent Mayerhofer se je namreč v kavarni pri glažku rujne kapljice globoko zamislil in prišel do modrega zaključka: »Če je že vseh 50 let tramvaj vozil s kronično izgubo, ga zadnji dan vožnje v Trnjo ves tudi ne bomo mogli več ozdraviti. Naj torej vozi zastoj!«

O športu in športnih poškodbah

Smučanje privede kljub stalnemu izboljšanju nožnih sponk do mnogih poškodb, zlasti ker gonja za rekordnimi uspehi vedno bolj viša tempo pri tekmovanjih, kar opazamo predvsem pri slalomu. Slalom je tek na smučkah z zaprekami v obliki zoženih mest, takozvanih vrat, ki jih zaznamujejo s primernimi visokimi palicami z zastavicami. Smučar mora voziti skozi 40 do 50 takih zoženih mest ali vrat. Tak tek ni toliko stvar poguma kakor zadeva telesne spretnosti in gibčnosti, ker mora smučar prilagoditi hipoma držo vsakokratni zapreki na večkrat dokaj strmim smučišču. Pri nerodnih kretanjih, oz. pri nespretnem sukanju telesa, pride do izvinov in pretrgov vezi v skočnem sklepu. Kolenški sklep pa je telesno območje, ki je sorazmerno najbolj izpostavljeno smučarskim nezgodam, in sicer zaradi prekomernega zleknjenja kolena, če se upira smučar pri padcu s palicami proti prednjemu koncu smučk. Poškodbe zgornjih okončin, to je rok, niso od daleč tako značilne kakor poškodbe spodnjih okončin. Velike važnosti

je izvin v ramskem sklepu, kar se dogaja pri padcu na iztegnjeno roko in zaradi nespretno uporabe smučarskih palic, pri čemer ustvarja na primer naprej zamahnjena palica nevaren vrtilni moment v ramenu. Popolni izvin palca na roki je redkost. Pripeti pa se največkrat, če pademo nanj in pri tem trdno držimo smučarsko palico. Nadaljne poškodbe izvirajo tudi iz vedno daljših skokov s smučarskih skakalnic. Pri smučarjih-skakalcih kaj rado pride do prelomov kosti ključnice. Če prileti skakalec na prsni koš, pride kaj rado do zlomov reber ali pa vsaj do hudih udarcev na trup. V zadnjih letih so pri smučanju vedno številnejši prelomi ter razpoke ledvenih vretenc in izmaknjenja med vretenčnih hrustančastih blazinic. Do te poškodbe pride, če se sklanja smučar začetnik pri prehitri vožnji vedno bolj nazaj, in sicer tem bolj, čim bolj narašča brzina. Če se pelje smučar s tako držo telesa čez jarek ali valovito ravan, pade seveda hipno vznok, in že je lahko poškodovana ledvena hrbtenica. (Dalje na 8. str.)



Dne 21. febr. 1961: Po 50 letih je »električna« na progi Sv. Duh — Trnja ves peljala zadnjič. Tudi to je bila senzacija, vsaj za otroke! Zrnaj pa topot še z repom ni zmigal. (Foto Trenkwalder)

FRAN ERJAVEC:

301

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Kakor vsi prosvetlenski vladarji, je bil tudi Napoleon prepričan, da morejo vse te reforme narode le osrečiti, zaradi česar jih je treba izvesti celo proti njih neuvidevni volji. Spričo danih okoliščin je v zavezniških in vazalnih državah trpel kake izjeme in le prilagoditve, a v deželah, ki jih je obvladoval popolnoma (n. pr. v Italiji in deloma tudi v Iliriji), je izvajal ta načela na večini področij večkrat še z večjo doslednostjo nego v sami Franciji. Ako upoštevamo kratko dobo njegove vlade, je izvršil v tem pogledu povsod vprav ogromno delo, ni ga pa seveda utegnil popolnoma dopolniti, zlasti ker mu je povsod primanjkovalo sposobnega uradništva in se je zato moral v veliki meri zatekati tudi k plemstvu. Ravno z ozirom nanj pa tudi ni mogel povsod izvršiti korenite agrarne reforme, s katero bi bil pač pridobil kmete, kakor v Franciji, a odbil bi se plemstvu; »jako-binske elemente« pa je vendarle povsod odstranil.

Najbolj popolno je izvedel navedene svoje cilje v italijanskih deželah, Piemont, Ligurijo in Parmo je sploh anektiral in jih popolnoma izenačil s Francijo, a v Italijanskem kraljestvu (z Benečijo), v Emiliji in v Markah je preizkušal svoje upravne zamisli po mili volji, ker se mu ni bilo treba prav nič ozirati na revolucionarna izročila kakor doma.

Počasneje je pa šlo oblikovanje v srednji in v južni Italiji, kjer so bile socialne in kulturne razmere še jako zaostale, a na odkrit in oster odpor je naletel le v dotedanji Cerkevni državi, kjer je bilo prebivalstvo najmanj pripravljeno na take spremembe. Na splošno je pa le treba priznati, da je Napoleonovo politično in socialno preobraževanje uspešno in dokaj naglo napredovalo v vseh italijanskih pokrajinah.

Precej težje je pa šlo vse to v Iliriji, ki se je razprostirala na dolžino okoli 750 km zračne črte s skrajno pomanjkljivimi prometnimi zvezami, s predeli, popolnoma različnimi po njihovem zgodovinskem razvoju, in s prebivalstvom, enako različnim po jeziku, veri, kulturi ter gospodarskem socialnem ustroju. Tu je imel Napoleon že izza l. 1806 v lasti vso Dalmacijo, zapadno Istro in otoke. Vso vojaško oblast je izvrševal tu maršal Marmont, upravo pa je vodil strogo po načelih prosvetlenskega absolutizma bogati židovski zdravnik Dandolo z naslovom »provveditore«. Tudi tu so, kakor povsod, ukynili številne samostane in vse bratovščine ter podražili obširna cerkvena posestva, zato pa na drugi strani jako izboljšali položaj svetne duhovščine. Uvedbe splošne vojaške dolžnosti jim ni uspelo izvršiti, pač pa so bistveno olajšali položaj kmeta. Močno pa se je spremenil položaj l. 1809 z ustanovitvijo Ilirskih provinc, ki so dobile dne 25. XII. 1809 svojo začasno organizacijo, nekako definitivno ustavo pa šele dne 15. IV. 1811. Vojna krajina je še nadalje ohranila vso svojo nekdanjo organizacijo in je ostala tudi izven francoskega carinskega sistema, a v ostalih 6 »provincah« so se trudili smotno

izenačevati upravo in zakonodajo v že spredaj očitnem smislu (gl. X. pogl.) pod vodstvom generalnega guvernerja z sedežem v Ljubljani.

Jako različen pa je bil položaj v deželah, ki jih je obvladoval Napoleon severno od Francije. Ker je imela Holandija (enako kakor tudi Švica) močna lastna politična izročila, ji je pustil sicer še nadalje precejšnjo samoupravo, toda francoska politična načela in ustanove je smotno in uspešno uvajal tudi vanjo. Čisto drugače pa je bilo v prekorenskih nemških deželah. Čeprav so bile te združene v »Porensko konfederacijo«, so stale vendarle ves čas brez kake skupne ustave in tudi sicer niso imele med seboj skoro ničesar drugega skupnega kot pokorščino Napoleonu, ki je pa tudi ravnal z njimi jako previdno in se je izogibal izvajati nanje kakršen koli pritisk glede njih prilaganja francoskemu političnemu sistemu. Tako so potem tudi tamošnji knezi uvajali le tiste francoske ustanove in le v toliki meri, kolikor jim je hodilo to v njihove račune. Najdlje je šla v tem pogledu Westfalska, kateri je postavil Napoleon za kralja svojega lahkomiselnega brata Jeroma in kjer so bile v polni meri izvedene centralizirana državna uprava, ločitev uprave od pravosodja, državljanska enakost, verska svoboda in nekaka ustavna vladavina. Severno od Westfalske je združil Napoleon vrsto dotlej samostojnih ozemelj (vojvodino Berg, del Hannoveranske, Oldenburške i. dr.) v posebno politično enoto, kjer pa so gospodarili Francozi prekratek čas, da bi jo mogli preoblikovati po svoje.

(Dalje prihodnjič)

PROŠNJA NAROČNIKOM IN VSEM PRIJATELJEM LISTA

Pred nekaj tedni smo priložili našemu listu položnice (Erlagschein). Precij naročnikov se jih je poslužilo in vplačalo naročnino. Vsem tem se lepo zahvaljujemo.

Današnji številki še enkrat prilagamo položnice in lepo prosimo vse prijatelje našega lista, ki še niso poravnali naročnino, da nam pošljejo naročnino vsaj za pol leta, če pa le mogoče, za celo leto.

Naročnina za »Naš tednik - Kroniko« znaša v Avstriji za celo leto 80.— šil., za pol leta 40.— šil.

Vsakemu, kdor bo še kaj dodal za tiskovni sklad, se še posebej vnaprej zahvaljujemo.

Uprava

DAROVI ZA NAŠ TISKOVI SKLAD v mesecu februarju 1961

Wutti Franc, Ločilo 2, 20.—; Doujak Marija, Št. Martin pri Rožku, 20.—; Vilfan Janez, Zwickenberg, 20.—; Schellander Anna, Podravlje, 50.—; Dr. Josef Grafenauer, Leobend., 20.—; Stingler Marija, Greifenburg, 10.—; Fugger Anton, Rožek, 10.—; Jansche Johan, Hodiše, 20.—; Mihelčič Franc, St. Johann/Tirol, 20.—; Leitgeb Terezija, Pliberk, 20.—; Pernè Alojz, Št. Vid ob Glini, 20.—; Kuttin Oskar, Knittelfeld, 5.—; Zankl Marija, Šmohor, 40.—; Obitschnig Marija, Podgorje, 20.—; Trießnig Simon, Loče, 20.—; Slemc Franc, Cleveland, 107.40; Nande Novak, Šmihel, 20.—; Bezgovšek J., Northam, 19.50; Rev. Pečovnik Karl, Dumont, 87.50; Mali Matilda, Philadelphia, 67.90; Hutter Peter, Večna ves, 40.—.

Vsem darovalcem priskrba hvala. Živeli posnemalci!

LEPAKE

za prireditve in izkaznice za člane prosvetnih društev lahko naročite v tajništvu Kršćanske kulturne zveze, Celovec, Viktringer Ring 26.

ŽELEZNA KAPLA

(V Slovo Franceju in Elzi Tomšič)

Kdor pozna Železno Kaplo, bo tudi dobro vedel za Tomšičovo hišo v Spodnjem kraju, tik ob Obirski ulici. Na drugi strani hiše leži znaten pas vrta, ki se razteza prav do glavne ceste. V tej, prej skromni, zdaj obnovljeni in lepo popravljene hiši je tekla zibel trem fantom in dvema dekletoma. Najstarejši, Francej, več krojaški mojster, je mirno, tiho, skoraj skrito vršil z vso natančnostjo svojo poklicno dolžnost a obenem zvesto služil najvišjemu Gospodu. Nedeljo za nedeljo, praznik za praznikom je prihajal k sveti maši in vsaj ob večjih praznikih prejemal okrepčila za svoje trudapolno delo. Ljubil je cvetice, jih v mladosti celo lastnoročno sadil in gojil in krasil okno z njimi, ko je na praznik presv. Rešnjega Telesa počastil Obirsko ulico sam najvišji Gost. — Z vneto je prebiral naše liste z Mohorjevimi knjigami

„Vera in dom“ v letu 1961

Naša družinska mesečna revija se je v novem letu odela v novo obleko. Mlada koroška umetnica je prispevala okusno in pomenljivo naslovno stran, ki je vprav zaradi svoje povezanosti z našo zemljo in ljudmi naletela tudi na dober odmev pri bralcih. Urednik Lovro Kaselj, ki si veliko prizadeva — in z uspehom! — za povzdig revije, je napisal razmišljanje, v katerem posega v bistvo naše koroške problematike, kjer se srečavata dva svetova na isti zemlji in kjer se ob veri in domu ločijo srca, ki bi naj bila združena. In da jih kljub vsem razlikam združi, to nalogo si je nadel naša revija ter jo z zavestostjo, ki jo dobra stvar zasluži, tudi vrši.

Vsebinska oboje prvih števk je prav pestra. Srečujemo stare znance, kot Milko Hartmanovo, ki v lirčni pesni izpoveduje svojo narodno in osebno bol, toda zna prikazati tudi vedro plat življenja, kot priča črtica „Hude device“. Zvest je ostal reviji tudi mnogo obetajoči Boro Kostanek, ki bi mu pa svetovali, da poleg Cankarja bere tudi druge pisatelje. Cankar ni namreč samo velik umetnik besede, temveč je postal največji slovenski umetnik 19. stoletja zato, ker je z njo izražal svoj notranji svet, ki je bil edinstven. Zato raba njegovega sloga in posnemanje njegovih motivov ostane le rahel odsev tega, kar je znal Cankar izvirno izraziti. Povest Blaža Zaplaznika „Božja planina“ je dobro zastavljena, prve podobe so naravnost plastično izrezane in upajmo, da bo avtor v tem slogu zgodbo gradil naprej do viška in razpleta, tako da bo pritegnila bralca. Casovne podobe kot „Naš kralj“ in „Dan staršev“ dajejo reviji pristno družinsko



Pri nas na Koroškem

vred in po možnosti podpiral naše ustanove. Bog mu bodi plačnik! — Ni ga več med nami, odšel je po težki, z vso potrpežljivostjo prestani bolezni na drugi svet, kjer bo prej ali slej presajen v rajski vrt med nebeške lilije, kajti njegovo življenje se je kot čisti gorski potok pretakalo skozi tostranstvo in se izlilo v morje večnosti.

Nismo še preboleli te rane, ko se je vnovič oglasila pri Tomšičevih božja dekla ter odvedla s sabo Francejevo sestro Elzo. — Elza, kdo te ni poznal, ko si stopala kakor dobra vila z mirom in dostojanstvom po naših stezah prijazno se smehljaje vsem znanec, ki si jih srečala. Vedno prijazna, postrežljiva, polna dovtipov in nedolžnih šal je bila splošno priljubljena. Še na misel nam ni prišlo, da bi jo mogli kdaj izgubiti. Zvesta, poštna in zanesljiva pomoč pri hiši, kdo bi jo mogel pogrešati! In vendar, pred osem in pol leti je resno zbolela in se zdravila doma in v bolnici. Nič ni pomagalo. Zahrbna bolezen je spodkopala njene moči in počasi je shirala, kot uvela roža. Poslednje mesece je silno trpela, toda vdano in potrpežljivo, največkrat z nasmehom na ustnicah. — »Umrli bom,« je rekla in še zmolila tisto lepo molitvico: »Jesus, Marija, Jožef...«, potem se je zagledala nekam v daljavo in njena duša je odhitela v večnost. — Kakor zvenela, toda še vedno lepa in nedotaknjena lilija je ležala na mrtvaškem odru.

Tudi Elza je ljubila cvetice. Kolikor ji je preostalo časa od njenega poklica, bila je pomočnica v maši bolnici, je obdelovala domači vrt in gojila najlepše bele cvetice, ki jih je potem prinašala v cerkev.

Ni več Elze med nami, toda tolaži nas zavest, da se tudi ona spreha, ali se šele bo, — če mora še za kaj zadostiti — med tistimi 44.000-imi izvoljenih, ki hodijo za Jagnjetom.

ŽRELEC

(To in ono)

Najprej bi se želeli z nekaj besedami spomniti pokojne gospe Schuschu, pd. Krajncinje, ki je v minuli jeseni odšla v večnost. Po smrti svojega moža leta 1940 je s hčerko morala sama voditi gospodarstvo in celo z lastnimi rokami prijeti za plug. Bila je rojena Košat in daljna sorodnica pokojnega koroškega skladatelja Koschata. Bila pa je vse svoje življenje zavredna Slovenka. Tako padajo naši stebri. Naj počiva v miru v domači zemlji!

Žrelec postaja industrijski kraj, kajti kar štiri tovarne zidajo ob znamenitem li-

obeležje, pa se tudi res gladko in prijetno berejo. So pač pisane iz ljubečega srca.

Naš vodilni etnolog dr. Pavle Zablantnik nadaljuje svoje razprave o ljudskih šegah in običajih, ki so tako pisane, da so razumljive in zanimive tako za znanstvenika, izobraženca kot tudi za prostega človeka. Dobil pa je v dr. Feinigu vrednega vrstnika na področju hišnih imen. Mladi doktor je raziskal hišna imena na področju humberške gosposčine in razprava nam bo razkrila še marsikaj zanimivega o življenju in mišljenju naših prednikov, kot priča že lepo napisano prvo poglavje. Zelo prav je, da „Vera in dom“ priključuje v spomin življenje in delo zaslužnega graditelja narodne šole v št. Jakobu, župnika Mateja Ražuna. Povest je napisala Podgraška in z zanimanjem pričakujemo naslednjih poglavij. Letos so na vrsti opisi krajev iz Roža, ki nam v kratkih a jednatih stavkih opisujejo preteklost in sedanjost te naše lepe doline.

Z veseljem ugotavljamo, da se je krog sotrudi-kov razširil z novimi imeni (Semigne Samov, Oroslav Ozarnik itd.) in želimo, da postane revija zbirališče vseh koroških literarnih ustvarjalcev. Rubrika „Iz našega kulturnega življenja“ nas na kratko seznanja s prosvetnim dogajanjem v naših dolinah, vprav dokumentarnega pomena za naše bogato kulturno življenje pa je ponatis delovnega poročila predsednika Kršćanske kulturne zveze o delu te osrednje kršćanske kulturne organizacije in njenih številnih društev v minulem letu. Še marsikaj bi bilo treba reči o tej naši družinski reviji, toda bolje je, da sami sežete po njej in se prepričate, da res spada v vsako našo družino. a. l.

povem drevoredu. Pravkar so odmerili prostor za obrat velike svetovno razširjene holandske tovarne električnih izdelkov Philips, ki bo zaposljevala v začetku okrog 1000 delovnih moči. Cene stavbnih zemljišč naglo rastejo, kmetje pa izgubljajo še zadnje, že itak redke delovne moči. Nekateri mali kmetje pa zapuščajo zemljo in kar cele družine gredo v tovarne, ker tam več zaslužijo in delo je tudi manj težko.

Če greš mimo občine pa lahko pozimi vidiš brezposelne, ki ondi »šttemplajo«. Toda ne prenašli se z usmiljenjem nad revčiki, ki so brez dela in morajo živeti od podpore. Mnogo se jih namreč pripelje z elegantnimi avtomobili, celo kak »Opel Rekord« je med njimi. »Šttemplate« hodijo namreč tudi ljudje, ki jih je šteti med premožne.

Naši stari ljudje zmajujejo z glavami: Kam bo to prišlo! Ne gre jim v glavo, da dobivajo premožni podporo, ki je po zakonu določena za reveže.

GALICIJA — MOHLIČE

(Werner Berg razstavlja v Münchnu)

Od 24. marca do prvega maja bo v Mestni galeriji v Münchnu velika osebna razstava slikarja Wernerja Berga, rojenega Nemca iz Porenja, ki pa že blizu 3 desetletja živi na samotni kmetiji »pri Rutarju« v Mohličah pri Galiciji ter v podobah podaja našo slovensko podjunsko zemljo in naše ljudi. München je danes prvo umetniško središče v Zapadni Nemčiji. Je to prva povojna velika razstava v Nemčiji tega umetnika, ki je kot malokdo podal slovensko dušo ter jo predstavil velikemu svetu. Pred tem je Werner Berg razstavljal na Dunaju, Parizu, Ljubljani, Tokiu in drugod. V jeseni pa bo razstavljal v Carigradu.

ŠT. VID V PODJUNI

(Iz farnega življenja)

V nedeljo dne 4. februarja je bila pri fari poroka Florijana Šturma, pd. mladega Šturma v Mokrijah z Leokadijo Mohar, pd. Butejevo v Nagelčah. Vesela svatba je nato bila pri Jariču. Novoporočencema želimo vse dobro na njuni skupni življenjski poti!

Dne 10. februarja je bil pri fari pogreb Simana Mičaja iz Mlinč. Pokoj njegovi duši!

V pustu so gostovali pri Pušniku v Grabalji vesi igralci Farne mladine iz Dobrle vesi z veseloigro, pevci iz Škocijana in št. Vida so pa nam priredili družabni večer. Pri obeh prireditvah je bila udeležba dobra. Zahvaljujemo se igralcem in pevcem za njihov obisk in trud.

Dne 19. februarja pa je domače društvo pri Voglu uprizorilo igro »Materino srce«. Dvorana je bila tako polna, da mnogi niso več dobili vstopnic. Igra je res lepa in primerna za naš čas. Zaradi dobrega uspeha so jo ponovili v nedeljo dne 5. marca.

V nedeljo dne 26. februarja popoldne pa je bilo pri Voglu predavanje s slikami. Č. g. Vinko Zaletel je že naš dober znanec in zato je bila dvorana polna. V sliki in besedi nam je prikazal daljno deželo Egipt v starodavnih časih. Obljubil nam je, da nam bo prihodnjič pokazal še moderni Egipt ter se že veselimo njegovega povratka.

VOGRČE

(Imeli smo sv. misijon)

Rojstva, poroke in pogrebi so nekaj vsakdanjega, ker se vedno ponavlja. Mi pa smo doživeli sedaj nekaj takega, kar se ponavlja komaj na vsakih 10 let. Po dvanajstih letih smo sedaj imeli sveti misijon, od 26. februarja do 5. marca. Po tolikih letih se nabere marsikaj, kar je treba zopet urediti.

Vzeli smo ga resno in se je zgledno razen malenkostne izjeme udeležila vsa fara. Res mora biti trd in zakrknjen, kogar ni privabila čudovito lepa, mila Fatimska Marija, ki nas je z lepo okrašene oltarja vsak dan sprejemala z razprostrtimi rokami in ljubečim srcem. Pa tudi navdu-

(Dalje na 8. strani)

Prof. Jožko Hutter - 60-letnik

Dne 4. marca t. l. je praznoval svoj šestdeseti rojstni dan profesor slovenske gimnazije g. Jožko Hutter. Ker je jubilat poznan širom naših dolin in se narodno-kulturno že desetletja udeležuje, smo dolžni, da kot čestitke slavljencu podamo nekaj njegovega življenjepisa.

Gospod profesor Jožko Hutter je iz znane Hutarjeve družine v Globasnici. Študiral je v št. Pavlu in nato v Kranju, kjer je tudi maturiral. Vpisal se je na filozofsko fakulteto dunajske univerze in jo dovršil kot profesor slovenščine, zgodovine in zemljepisja. Nato se je začela trnjeva pot mladega slovenskega akademika. Ker v prvi republiki zanj ni bilo učiteljskega mesta, se je posvetil mladinski prosveti in začel urejevati mladinski mesečnik »Mladi Korotan«. Mladi naš slovenski svet je kaj kmalu vzljubil vedno vedrega, humorja polnega profesorja in njegovo glasilo je naglo postalo močna vez slovenske kulturne centrale s slovenskim naraščanjem na deželi. Hkrati je urednik Jožko sodeloval pri prosvetnem delu v izobraževalnih društvih, nastopal kot govornik na sestankih in tečajih in pridno sodeloval še pri listu »Koroški Slovenec«.

Leta 1941 se je pričel njegov križev pot. Skupno z drugimi Slovenci, laiki in duhovniki, ga je Gestapo na cvetno nedeljo odgnala v celovške zapore. Dolge tri mesece je ostal v ječi, nato so ga tirali celo v zloglasne Begunje in spet nazaj. Ko je končno bil izpuščen, je nastopil službo zasebnega učitelja v Münchnu. A tudi tod ni imel pokoja. Vpoklican je bil v Hitlerjevo vojsko in moral je na fronto. Izčrpan se je po zlomu nacizma vrnil v svojo domovino.

Nova Avstrija ga je najprej poslala kot profesorja na gimnazijo v št. Pavel v Labotski dolini. Ko pa je bila v Celovcu ustanovljena slovenska gimnazija, je bil nastavljen na tem učnem zavodu za profesorja slovenščine, zgodovine in zemljepisja za naše dijake. V tej službi, katero vrši s polno ljubeznijo slovenskega vzgojitelja, je sedaj dosegel jubilej šestdesetletnice. Praznoval ga je najprej v krogu svoje družine in svoje idealne soproge Marice, počastili pa so ga tudi njegovi poklicni tovariši in slovenski dijaki. Tem čestitkam skromnemu, a srčno dobremu prof. Hutterju, ki ga s ponosom prištevamo med naše najzvestejše sotrudnike, se iskreno pridružuje z zahvalo tudi naše glasilo in mu v imenu vseh rojakov in bralcev kliče: Še na mnogo leta nam ostani zdrav in krepak!

Naše prireditve

ŽVABEK

Katoliško prosvetno društvo iz Globasnice priredi v nedeljo, dne 12. marca ob 2. uri popoldne v farni dvorani v Žvabeku viteško igro

»VISLAVINA ODPOVED«.

Vsi prisrčno vabljeni.

ŠMIHEL pri PLIBERKU

Katoliško prosvetno društvo iz Globasnice gostuje v nedeljo dne 12. marca ob pol 8. uri zvečer pri Šoštarju z viteško igro

»VISLAVINA ODPOVED«.

Vsi vabljeni.

ŽELEZNA KAPLA

Kršćansko prosvetno društvo »Danica« iz št. Vida v Podjuni ponovi v nedeljo, 12. marca ob pol 12. uri v farni dvorani v Železni Kapli igro

»MATERINSKO SRCE«,

ki jo je že dvakrat uprizorilo pri nabito polni dvorani na domačem odru.

Vsi prisrčno vabljeni!

SEJA OSREDNJEGA ODBORA KMEČKE GOSPODARSKE ZVEZE

Na nedeljski seji osrednjega odbora, kateri je prisostvovala tudi mnogo gospodarjev, ki so ta dan bili v Celovcu, smo najprej razpravljali o organizacijskih vprašanjih zveze v zvezi z volitvami v kmetijsko zbornico meseca novembra. Sklenjeno je bilo, da naj zveza priredi več zborovanj, katera naj jasno nakažejo trenutne gospodarske prilike, v katerih se nahaja naše kmečko ljudstvo. Naša osrednja gospodarska organizacija naj skrbi za to, da bo tudi vrsta mladih njenih članov-gospodarjev zamogla uveljaviti svoje idealno hotenje v gospodarski procvit našega predela dežele.

Pismo fantom:

V blatu in strupu...

Še enkrat — dovolite, dragi fantje —, da vam pišem o mladostnih zablodah, katere grozijo fantom v mladih letih, če niso pravočasno opozorjeni. So to zablode, ki pomenijo najgloblje ponižanje človekovega dostojanstva: razbrzdano občevanje s propadlimi ženskami.

Ne bi vam pisal o tem žalostnem poglavju človeških zablod, ako ne bi bila nevarnost takih zablod velika tudi za naše fante zlasti v tujini in pri vojaki. Tam se fant nenadoma znajde v nevarni družbi, ki ga neizkušena vabi, da podleže vabam in zapeljevanju. Saj je v svetu polno izgubljenec z najbolj prostaškimi nazori o spolnem življenju.

Poznate že razloge, ki poštemu fantu branijo, da bi se vrgel razbrzdanemu življenju v objem. Pa tudi ponos katoliškega fanta mu kaj takega ne bo nikdar dopustil. Saj je človek, ki se spusti na to pot, v sebi zabil vsako sled dostojnosti, sramotljivosti in poštenja. Njega vodijo le še živalski goni po užitkih in ga pripeljejo v najrjše blato. Medel je izgovor, češ, saj se same prodajajo. Res, da so to zapeljane reve, ki životarijo kot sence človeške družbe. Hujše obsodbe so vredni oni moški, ki te zabredle reve zlorablajo in se naslajajo ob njihovi telesni in duhovni revščini. Taki moški razodevajo svojega prostaškega duha o ženi in njenem dostojanstvu in izgube vsako pravico, da nastopajo v pošteni družbi.

Usodna zabloda

Da vam pišem tudi o tem žalostnem vprašanju, je pa še en vzrok. En sam tak nepremišljen trenutek more nesrečnemu fantu oropati srečo vsega življenja! Nikdar ni varen pred okuženjem s spolno boleznijo. In to moraš, fant, ki hodiš po svetu, vedeti, da se boš znal varovati sam in morada s tehtnim svarilom rešiš tudi prijatelja nesreče.

V naravi stvari same je, da se o spolnih zablodah in njih posledicah ne govori javno, marveč se jih čimbolj prikriva. To velja posebej o spolnih boleznih. Dejansko gre za visoke številke — zlasti po prvi in drugi svetovni vojni. Zdravniki so pred leti ugotavljali, da mučijo spolne bolezni več ljudi kot druge kužne bolezni.

Nalezljivost takih bolezni je velika in hitra; vsako občevanje s tako bolno osebo more že zadostovati, da se bolezenska kal prenese na zdravega človeka. Nosilec bolezni je neskončno majhen bacil, ki bi ga morali tisočkrat povečati, da bi ga sploh mogli videti s prostim očesom. Tako pride do okuženja, ne da bi nesrečnež sploh vedel, kaj se je z njim zgodilo.

Zahrbtni sovražnik — in posledice...

Prav tako zahrbtni je tudi potek bolezni. Prvi zunanji znaki, ki se najavljajo, se navadno smatrajo kot malenkost, ki jo prezreš. In vendar je samo v začetku še možno ozdravljenje brez poznejših posledic. Ta prilika pa se navadno zamudi, ker se zdi pojav brez nevarnosti ali pa radi sramežljivosti, ko bi moral pred zdravnikom priznati svojo krivdo. Polagoma zunanji bolezenski znaki celo izginejo, kar smatra nesrečnež za popolno ozdravljenje in se več ne briga za bolezen.

A bolezen se je samo potuhnila. Strahotna zahrbtnica se je medtem globlje zašila v organizem. Ščasoma se začne jasneje javljati: javljajo se boleče bule, telo je vedno bolj utrujeno in nočni spanec beži iz razbolelih oči. Na znotraj pa se javlja v vseh delih organizma: vnetje sklepov, notranja gnojenja, bolečine v obistih in kosteh itd.

Bolnik išče pomoči pri zdravniku in jo večkrat dobi; toda le začasno. Pogosto se vara celo zdravnik. Če je tudi v tem stanju po sodobnih zdravniških izsledkih bilo brezuspešno, tedaj čez čas — večkrat celo čez več let — izbruhne bolezen znova še vse silneje kot prej. Vse prej opisane bolečine so ponovno pojavijo še v hujši meri. Zgodí se pa tudi, da tak nesrečnež konča v umobolnici, kajti jetika hrbtničnega mozga in otrpljenje možganov imata dostikrat v tej kugi svoj izvor.

Tako propada mlad fant, ki naj bi bil pomoč in ponos svojem in nekoč zdrav steber čvrste družine..., a po nekaj letih izhira v groznem trpljenju in sramoti kot izvržek človeštva...

Toda ne le to! Tak človek okuži tudi druge in ogroža neprestano svojo okolico. Te vrste ljudje bi morali nositi na sebi



Kulturno delo in veseljačenje

Kulturno delo hoče gojiti kulturne vrednote, ki jih ima narod, in jih posredovati najširšim plastem ljudstva. V to delo skuša pritegniti zlasti mladino in jo navdušiti za to narodovo lastnino.

Kulturno življenje naroda se razteza na vsa področja in hoče vsemu dati svoj pečat. Tako se odraža kulturni vpliv v vsem privatnem in javnem udejstvovanju naroda, v njegovih resnih, žalostnih in veseljih dogodkih.

Zato vidimo, da se kulturne organizacije udeležujejo ob najrazličnejših prilikah življenja na fari, ko skušajo ljudem olepšati praznovanje praznikov in raznih slovesnosti, nuditi veselje in zabavo v dnevih predpusta, miklavževanja in poročnih slovesnosti, pa tudi biti v tolažbo ob žalostnih trenutkih pogrebov ali žalnih kome-moracij.

Vsako kulturno delo pa zahteva mnogo nesebičnosti in žrtve. Vsakdo, ki se udeležuje pri kulturnih organizacijah, ve, da delo za prosveto, za narod, za kulturo zahteva od človeka, da ima smisel za kaj višjega, duhovnega. Le idealni, požrtvovalni človek najde dovolj časa in dovolj razumevanja za kulturne potrebe naroda in uvidi nujnost, da doprinaša svoj delež h kulturni rasti naroda.

Kot rečeno, se kulturno udejstvovanje razteza tudi na veselo dogodka v življenju ljudstva. Njegova naloga je, da ljudstvu ne nudi samo pouk, temveč tudi zabavo, kot je bilo napisano na mnogih zastorih raznih podeželskih odrov. Toda tudi takšno kulturno delo — ljudstvu v zabavo — zahteva mnogo nesebičnega dela. Saj pri-

praviti dobro pustno zabavo ali uspešen družabni večer, ni stvar dela nekaj ur, marveč mesečnih priprav.

Mnogokje tožijo, da mladina nima več smisla za kulturno delo. Ob vsaki žrtvi klonajo in se umaknejo, dočim so razna zabavišča stalno polna mladinc. Po nočnih lokalih in barih se dolgo v noč zabavajo ob »musicboxu«. Tudi plesišča so prenapolnjena. To veseljačenje je povsem osvobodilo velik del mladine.

Izkušnja potrjuje, da mladina, ki išče le veseljačenje in svoj prosti čas po barih zapravlja, nima za kulturno delo nobene-ga veselja in razumevanja. Preveč je postala sebična in se ji hoče samo užitkov. Žrtvovanja za druge, za kakšne vzore vobče ne pozna. Za kaj višjega, duhovnega, nima več smisla. Zato se ponavlja povsod, da mladine, katere se je polastila strast po veseljačenju, plesanju in ponočevanju, ni več mogoče pridobiti za nobene višje ideale. Vse njihove misli in vse njih želje se mude le v nižavah čutnega uživanja. Nekdo je zapisal takole: »V vasi sta dva bara in dve plesni dvorani. Od tedaj pri nas kulturno delo spi. Namesto da bi mladina kupovala knjige in se izobraževala, pa kar dan za dnem rajajo in ponočujejo!«

Zanimivo je dejstvo, da nekatere veri in slovenstvu nenaklonjene organizacije pogosto prirejajo plesne zabave in k njim vabijo našo mladino. Pač vedo, kakšen cilj zasledujejo: mladini vzeti vero v višje cilje in v ideale! Nikomur, ki kaj misli, ni prikrito, kaj moremo od takih ljudi pričakovati v kulturnem in narodnem oziru.

Iz filmskega sveta

Katoliški film o svetem Pavlu

Katoličani se vedno bolj zanimajo za filme, katere izdelujejo razna filmska podjetja po svetu. Na nje skušajo vplivati, da bi v skladu s moralnimi nauki Cerkve izdelovali nove filme. Mnoga podjetja so že začela izdelovati tudi dobre filme verske vsebine. Tako imamo na filmskem trgu že kar lepo število dobrih verskih filmov.

V Rimu pa že nekaj let obstaja katoliško filmsko podjetje »San Paolo film«, ki ima izrecen namen izdelovati samo dobre in kritične verske filme in jih nuditi kinematografom v uporabo. To podjetje spada v last katoliškega italijanskega podjetja za dober tisk; po vsej Italiji ima svoje knjigarne in tiskarne. Že več let izdeluje

daleč vidni napis: Pojdite proč od mene, ker prinašam smrt!

Zdravniki sicer večkrat zatrjujejo, da se jim je posrečilo spolno bolezen na okuženem popolnoma ozdraviti; vendar je mnogo slučajev, ki potrjujejo drugače. Bili so le začasno ozdravljeni, kal bolezni pa je v njih ostala.

Kako velika je odgovornost takih, če se poročel! Ali ni v nevarnosti njegova žena, ki je morda vso mladost preživela kot pošteno dekle, a je sedaj postala žrtev moževe bolezni in obsojena na bolečine in hiranje kot nedolžna trpinka? Pretresljivo je gledati, kako cvetoča, zdrava dekleta po poroki zbole in po nekaj letih timpljenja legajo v grob — čisto žrtev samo enega moževega mladostnega greha! —

Če pa se v taki družini rode otroci, se zgodi, da ti ubožčki nikoli ne vedo, kaj je zdravje in vesela mladost. Često se že po nekaj mesecih pokažejo na slabotnih telesnih znaki bolezni. Primeri pa se tudi, da se pri otroku šele čez več let pokaže bolezen — navadno med 10. in 20. letom. Pa tudi nesrečni prebivalci norišnic, nešteti zaostali in slaboumni so pretresljiv dokaz, kako se grehi staršev maščujejo nad otroki.

Grški govornik Demosten je neki vlačugi, ki ga je hotela zapeljati, odgovoril: »Toliko kesanja, ki bo sledilo, mi je predrago za en sam trenutek naslade!«

to podjetje lepe filme verske in podučne vsebine in jih za nizko ceno daje na razpolago predvsem za uporabo v šoli in v katoliških organizacijah.

Kot filmsko podjetje še doslej ni bilo mnogo znano, a v najkrajšem času bo zaslovelo po velikem filmu o življenju svetega Pavla. Napovedujejo, da bo film na visoki umetniški višini; saj so povabljeni k izdelavi filma najslavnejši filmski igralci. Ta verski film bi naj bil verna podoba velikega apostola narodov. Prikazal bo bogato in plodnosno življenje in ogromno misijonsko delo, ki ga je opravil ta čudoviti apostol. Film bodo snemali na vseh krajih, kjer je v resnici sv. Pavel hodil in učil: v Palestini, Mali Aziji, Grčiji, Rimu in Španiji.

V načrtu ima to katoliško filmsko podjetje še več izrazito verskih filmov.

„Das Dreimäderlhaus“

(»Pri treh mladenkah«)

Znana je opereta komponista Franza Schuberta »Dreimäderlhaus«, katero so prav v letošnji igralski sezoni prikazovali v celovškem gledališču. To opereto pa je avstrijska filmska družba predelala tudi za film in ga prikazujejo po kinodvoranah kot priljubljen domovinski film. Izdelan je bil leta 1958 pod režijo Ernsta Marischka.

Kritika s filmom ni prav nič zadovoljna, čeprav mu je dala povoljno oceno: za vse dovoljen. Na celotni filmski predelavi graja kritika, da je veliki Franz Schubert v filmu prikazan kot navaden filmski pevec, kateremu pač niso v čast razne ljubezenske dogodivščine. Vsa tematika filma se suče okrog problema: vino, ženske in pesem. Kritika ugotavlja celo, da je takšno prikazovanje pravi zločin proti velikim muzikalnim genijem, kot je bil Franz Schubert. Vlogo Schuberta igra Karlheinz Böhm, ki se sicer trudi to vlogo prikazati dostojno, toda režiser Marischka je prav zavestno vso opereto prikazal kot burko. Pri filmu je na dostojni višini samo glasba. Pa še ta je v tem filmu najslabša izmed vseh »Schubert-filmov«.

Film bo predvajan prihodnjo nedeljo na Bistrici v Rožu.

Za dekleta:

Poduhovljene roke

Nekoč sem slišal praviti o neki bolniški strežnici, da ima poduhovljene roke. Kako naj to razumemo? Ali se človeška duša lahko povzpne iz svoje skrivnostne globine in seže prav do konca človeških udov? Kakor na primer človekova kri, ki ob srčnih utripih polje po skrajnih žilicah telesa?

Gotovo ne. Kakor ostane dober sin tudi v tujini zvest besedi ljubeče matere in dela, kakor da ga vedno opazuje njeno oko, tako so lahko tudi človeške roke duši tako vdano poslušne, kakor da je na koncu vseh udov in pri sleherni kretnji navzoča tudi duša.

Tedaj pravijo, da so roke poduhovljene. Božajo bolniku čelo, obvezujejo rane in pripravljajo posteljo, da čuti bolnik v slehernem trenutku: rokam ni na tem, da bi čimprej opravile svoje delo ali storile le svojo dolžnost, ampak vodi jih najbolj nežna ljubezen in res živa skrb in misel na vse, karkoli bi moglo bolniku olajšati bolečine in ga pomiriti.

Tako »poduhovljenje« ni delo enega samega sklepa, temveč je naporna vaja v najbolj neznatnih malenkostih. Neki švicarski pesnik pripoveduje o revni deklici, ki jo je krstil za »Gozdno Marjetico«. Dobila je svojo mater, ko je v gozdu brala jagode. Tako lepo je ravnala z jagodami, ko jih je trgala, da ni poškodovala in polomila niti najmanjše rastlinice; tudi ni trgala nedozorelih jagod in pomečkala ali pomendrala kako drugo bilko. In vsa ta skrbnost je dala njenemu vedenju nekaj tako posebnega in odličnega, da dostikrat niti otroci po najboljših družinah niso tako vzgojeni. Zato je neka gospodična, ko jo je gledala nekoč v gozdu, takoj sprejela na grad za hišno. In plemkinja je začudeno opazila, kako spretna in nežna je gozdna Marjetica tudi pri negi bolnikov, čeprav še ni nikoli imela opravka z njimi. Ko je tako lepo ravnala z jagodami, je pač dobila nekako »poduhovljene roke«. Zato pravi pesnik v svoji pripovedki: »Nežnost, s katero je Marjetica nabirala jagode, je rodila bogate sadove. In gospodična je rekla, da še ni videla tako voljnih rok, ki jih domalega niti ne čutiš, ko imajo s teboj opravka.«

Tudi v malem dati svojim rokam dušo, je izraz plemenitosti dekliskega srca. Omikane roke lahko namreč napravijo v življenju prav toliko čudovitega kakor omikani duh! Omikani duh z neomikanimi rokami pa je zelo klavrna reč! Glejte na svoje roke, ko pogrinjate mizo ali splakujete posodo, ko zalivate rože in zapirate vrata — vse vaše delo naj spremilja ljubezen in skrb! Celo kadar jeste in pri zabavi nikar nikoli ne mislite, da je na svetu kako opravilo tako prazno in brez pomena, da bi ne bilo vredno skrbne misli in lepega ravnanja, zato se ga lotite z vso pazljivostjo in se mu posvetite z vso dušo...

Po Foersterju

Pa še nekaj o športnem filmu

Olimpijski film

V Rimu so pred nedavnim predvajali film o letnih olimpijskih igrah, ki je prav posrečen in katerega predvajanje traja 2 uri in pol. Poleg drugih zanimivosti in nepetih trenutkov je film pokazal, da je angleška štafeta v teku na progi 4x100 m, ki si je s svojim tretjim mestom osvojila bronasto kolajno, pri predaji močno preokarčala določeno mejo ter bi morala biti vsled tega diskvalificirana. Iz tega torej sledi, da pripada bronasta kolajna pravzaprav Italijanom in ne Angležem.

Glede nato so bili Angleži v Rimu šesti narod, ki je pri štafeti 4x100 m proti pravilom predal štafetno palico. Radi enake napake so bili izločeni: Uganda pri prvem predteku, Poljska pri tretjem, Francija pri četrtem, Nigerija v prvem polfinalu in Amerika, ki je zmagala, v finalu. Za predajo štafetne palice je določena meja 20 m in v tem prostoru mora namreč prejšnji tekač predati palico naslednjemu. Ta prostor je vsekakor prekratek, kajti tekač, ki mora prevzeti palico od prejšnjega, mora storiti vsaj 3 m pred določeno črto, ker drugače pride prav rado do prestopa in seveda do diskvalifikacije. Zanimivo je, da sodniki pri predaji niso opazili te napake. Vprašanje pa je tudi, če se more oficialni olimpijski rezultat, ki je bil objavljen, sedaj spremeniti. Verjetno se bo s to zadevo bavila tudi mednarodna lahkoatlet-ska zveza na svojem prvem zasedanju.

Povezanost med gojitvijo, rastjo in zaščito rastlin

Če pazljivo zasledujemo donose letin daljšega obdobja, lahko z zadoščenjem ugotovimo, da se donosi večajo. Ako pa osredotočimo svojo pažnjo še na opravila v gojiščih, zasledimo, da je bilo mogoče že doseči donose (n. pr. pri žitu) nad 70 stotov po hektaru. V praksi znaša donos na Koroškem povprečno 20 stotov po hektaru. Dasiravno gre pri donosih v gojiščih le za donose na izbranih parcelah, ki jih ni moč kratko malo prenesti v prakso, vendarle jasno spoznamo, kakšne zaloge še tičijo v poedinih plemenskih rodovih. Vključ vsemu pa je poskrbljeno, da drevesa ne rastejo previsoko v nebo. Jasno je zato, da je tudi donosom letin postavljena meja. Do popolnega učinka lahko pride dedna vrednost, ki jo rastlinogojec da raznim rodovom, seveda le v najbolj ugodnih okoliščinah.

Ali je opaziti pojemanje plodnosti zemlje?

V praksi razumemo pod rodovitnostjo na splošno storilnost zemlje glede rasti kulturnih rastlin. Gledano tako, ni moč govoriti o popuščenju rodovitnosti zemlje, ker so se donosi po vojni precej povečali. Zemlja sama pa zahteva vedno večja obratna sredstva, če naj ohrani svojo rodovitnost. Nekaj primerov za to: krompir je postal obdelovanca, negovanja, zatiranja škodljivcev in bolezni od leta do leta bolj zahteven, tako da je treba vsako leto menjati seme in stalno odgajati nove sorte krompirja. Tri generacije pred nami so brez vsakega gnojenja z rudninskimi gnojili še lahko pobirale po hektaru 400 kg sladkorne pese; zadnji dve pa sta morali že zmerno gnojiti z umetnimi gnojili, da sta dosegli isti hektarski donos. Dandanes pa je potrebno že močno gnojenje z rudninskimi gnojili in pa načrtno zatiranje škodljivcev, če hočemo doseči donos 400 stotov po hektaru. Podobne pojave imamo dandanes na večini kmetijskih proizvodnih površčin.

Množica poedinih pojavov, virusov, bolezni itd. je vzrok pojemanja plodnosti zemlje.

Splošno je znano, da gotove sorte rastlin, ki jih v kmetijstvu gojimo, bolj ali manj kljubujejo gotovim škodljivcem. Ta odpor-

nost obsega obširno skalo, ki sega od malenkostnih razlik med poedinimi sortami do skoro popolne odpornosti. To je seveda za kmetijsko prakso in za gojitev odločilnega pomena.

Vreme vpliva na razvoj škodljivcev in odpornost rastlin

Dolgoletne izkušnje potrjujejo mnenje, da prinašajo vsa suha leta večjo mrčesno nadlogo in da je v teh letih škoda, ki jo rastlinski škodljivci povzročijo, večja kot drugače. Dolgoletna suša pospešuje razvoj mrčesa. Vključ temu pa se morejo tudi v krajših suhih dobah razne vrste mrčesa ugodno razvijati, če je vreme v kritičnem času razvoja tega mrčesa kolikor toliko ugodno. Ako se vreme hitro spreminja in z njim temperatura ter pade več padavin, je razmnoževanje mrčesa kaj hitro omejeno.

Potek vremena pa ni le za mrčes velikega pomena; od vremena neposredno zavisi tudi razvoj rastlinstva. Dolgotrajna suša neugodno vpliva na rastno silo rastlin. Na lahki zemlji suša hitreje vpliva na rast, kot na težki zemlji. Posledica dolgotrajne suše za rastline je popolna uvelost ali pa močna oslabeitev odpornosti proti škodljivcem. Splošno vladajo v letih, ko nastopi veliko mrčesa, za rastline slabše vremenske prilike.

Z vprašanjem odpornosti rastlin proti boleznim se bavijo rejci, obdelovalci in zaščitniki rastlinstva. Svoječas so smatrali za edino sredstvo proti škodljivcem in boleznim le gojitev odpornih rastlinskih sort.

Gnojenje — najvažnejše poljedelsko opravilo

Ko je pred 100 leti našel Amerikane Stephens v pragozdovih ljužne Mehike preostanke ogromnih in umetniških zgradb, se je izkazalo, da so to preostanki mest plemena Maya, ki je tam živelo verjetno že pred našim štetjem.

Te najdbe, ki so pričla visoke mestne kulture, so bile za raziskovalce in arheologe velika uganka. Vsi znaki so kazali in točna poizvedovanja so potrdila, da teh mest niso porušile vojne in naravne katastrofe,

Vsi so bili prepričani, da že z vzgojo odpornih rastlin lahko rešijo vsa vprašanja. Dandanes vemo, da je relativno lahko ustvariti odpornost proti malemu številu glivičnih bolezni in mrčesa. Proti množici tipov bolezenskih glivic in mrčesa pa gojitev ene same rezistenčne rastline ni mogoča. Tu mora nastopiti zaščita rastlinstva, katere naloga je, nasilno uničiti škodljivce. Večinoma uporabljamo v ta namen kemična sredstva, redkeje biološke načine. Ogromni so uspehi kemije na tem področju. To pa včasih privede do tega, da mnogi kmetovalci pričenjajo opuščati potrebne biološke ukrepe.

Če na nekaterih področjih nastopijo škodljivci v masah, je jasno, da so na teh področjih leta dolgo zanemarjali zakone obdelovanja zemlje. Naša spoznanja glede plodovitosti, obdelovanja zemlje in nege so že nekaj desetletij tako obširna, da bi take napake lahko preprečili. Na splošno je navada, da je vsakdo, ki se proti zakonu pregreši, kaznovan. V vseh državah imajo društva proti mučenju živali, žal pa nikjer še nimajo društva proti mučenju rastlinstva.

Tudi pri zatiranju plevela gremo nevarne poti, če menimo, da moremo zatirati plevel le še s kemičnimi sredstvi. Plevel je navadno posledica malomarnosti. Vsak ima toliko plevela, kolikor ga zasluži, se je nekoč reklo. Kemična sredstva uporabljamo pravzaprav le v izjemnih slučajih. V takšnih okoliščinah so lahko blagoslov za kmetijstvo, pretirano uporabljanje teh pa lahko povzroči resne skrbi. Torej tudi tu velja pravilo zmernosti.

ampak da so jih njih prebivalci sami od sebe zapustili ter se preselili proti severozahodu današnje Mehike, da bi tam zgradili nova mesta, ki ne bi v veličini prav nič zaostajala za zapuščenimi.

Toda kaj je privedlo pleme Maya do tega preseljevanja? Rešitev te uganke je presenetljiva! Raziskovalci in arheologi so prišli do zaključka, da so morali prebivalci teh mest, ki so se hranili v prvi vrsti s koruzo, katero so gojili v krog mest, zapustiti mesta, ker je bila plodna zemlja popolnoma izčrpana. Vedno novo zemljo je bilo treba iskati in pripravljati za setev koruze; polja so se zavoljo tega vedno bolj oddaljevala od mest. To je trajalo toliko časa, da so bila slednjič od mest za takratne razmere tako oddaljena, da to ni bilo več znosno. Težave prehrane so bile slednjič tako velike, da se je pričelo prebivalstvo mest seliti v področja, kjer je bila na razpolago nova zemlja, na kateri so lahko gojili koruzo in ustanavljali nova mesta.

Seveda pleme Maya še ni poznalo gnojenja zemlje. Svojih njiv niso gnojili niti z odpadki domačih živali. Tudi v novonaseljenih pokrajinah se Maya-prebivalci še niso seznanili z gnojenjem in tudi tu zemlja ni mogla neprestano roditi. Narod je izumrl in od njegovih mest je ostalo le malo znamenj; rastlinstvo tropskih pragozdov je prerastlo zapuščenim mestom.

Ta edinstveni primer nam jasno kaže, kakšnega pomena je tudi najbolj primitivno gnojenje. Podobnega primera ne najdemo pri nobenem narodu več.

Drugi narodi, ki tudi še niso poznali umetnosti gnojenja kulturnih rastlin, so

morali dolga stoletja živeti nomadsko življenje, torej večno preseljevanje, če so hoteli najti nove pašnike in nove njive.

Kakšen pa je bil razvoj gnojenja, najvažnejšega poljedelskega ukrepa?

Skoro ves srednji vek evropski kulturni narodi niso povsem izrabljali zemlje. Zaradi tega ta tudi ni bila popolnoma izčrpana. Neobdelano zemljo so imeli za pašnike, na katerih se je pasla slabo hranjena živina, ki pa je tu odlagala svoje odpadke. To je bilo vse gnojenje. Šele pred kakimi 300 leti so pričeli s sistematičnim zbiranjem, obdelovanjem in uporabljanjem hlevskega gnoja. Pravilno so pričeli uporabljati gnojnico šele v našem stoletju a jo še dandanes ne uporabljamo povsem popolno.

Ogromni napredek v gnojenju rastlin se je pričel šele, ko je Justus von Liebig zasnoval tako zvano teorijo o mineralnih snoveh ali nauk o rudninskih snoveh. Ta se glasi v kratkih besedah:

»Rastlina se hrani v glavnem z raztopljenimi mineralnimi snovmi!«

Človeštvo mora biti hvaležno temu velikemu duhu bolj kot vsem drugim. Dasiravno je nastal nauk o rudninskih snoveh šele pred dobrimi 80 leti, ga je naše kmetijstvo podrobneje spoznalo vendarle šele v teku zadnjih 30 let.

Od kod naša povrtnina?

Dolgočasna in nepopolna bi bila naša prehrana brez različnih povrtnin in sadja. Pa ne samo to: vsakdo ve, da vsebuje presna povrtnina in sadje mnogo življenjsko važnih vitaminov.

Ne ve pa vsakdo, da večina naše zelenjave in sadja ni bila že od pamtiveka pri nas doma, ampak je prispela iz mnogih, včasih prav oddaljenih krajev sveta. Seveda bi nam nekoč divje rastoče oblike sadežev in zelenjave dandanes komaj teknilo. Šele z dolgotrajnim gojenjem in plemenitjenjem se je človeku posrečilo napraviti iz teh rastlin to, kar so sedaj.

Za primer vzemimo solato, ki nam po dolgih zimskih mesecih, tako siromašnih na vitaminih, poživi vsakdanji jedilnik. Njena zibelka so transkavkaške in turkistanske pokrajine. Na perzijskem dvoru so jo visoko čislali že pred desetimi stoletji.

Špargelj ali beluš, cvetača in radič

Med najzlahotnejšo povrtnino sodi nedvomno beluš ali špargelj. Rimljani so ga zanesli v sončno Italijo iz Grčije, od koder smo ga pozneje dobili mi. V sredozemskih deželah je doma tudi cvetača, ki je že v starih časih slovela kot tečna in lahka hrana. »Prastar« v pravem pomenu besede je praded današnjega radiča. Korenike divje rastočega radiča so jedli Kitajci že pred nekaj tisoč leti.

Pesa in kumara

Vemo, da so bili zlasti Rimljani mojstri v pripravljanju vedno novih izbranih jedil. Rimski vojskovodje, kakor sloviti Licinij Lukul, so prinašali z vojniš pohodov mnoge dotlej neznanne rastline, ki so jih potem začeli gojiti v Italiji. Rdeča pesa je nekoč veljala za eno največjih delikates kuhinje. Zelo daljni gost naše povrtnine je tudi kumara. Njena zibelka je tekla v Indiji, kjer jo še dandanes najdemo divjo. Tam je bila pogosto »vsakdanji kruh« stradojočega prebivalstva.

(Dalje prih.)

Da preprečimo nezgode

Mnogi kmetje, ki nimajo kombajna (Mährescher) in tudi niso imeli možnosti, da bi svoje žito takoj po žetvi zmlatili, morajo to delo opravljati pač pozimi.

MLATILNICA je spričlo svojih številnih gibljivih delov eden najbolj nevarnih kmetijskih strojev. Zato je prva in glavna zapoved:

vsi gibljivi deli, kot so to konci gredi (Wellenenden), kolesa, ki poganjajo jermena, in podobno, morajo biti zavarovani pred nehotenim dotikom.

Z varnostnimi ukrepi v tem oziru je treba pričeti že pri prevažanju in postavljanju mlatilnice, kar posebno velja pri mlačvi na skednju. Paziti je treba že na to, da je oje močno pritrjeno na vlačilni stroj, da ne more nikogar udariti ali pritisniti ob steno. Odri za mlatilnico morajo biti vedno trdno postavljeni. Mlatilnica mora biti vselej postavljena tako, da oseba, ki bi padla z dvignjenega dela, ne bo mogla na noben način pasti v odprtino za nalaganje, na mizo ali na kolesa za jermena.

Mlatilnica se sme pognati šele, ko so vsi ljudje na svojem mestu. Pred uporabo mlatilnice je treba točno prečitati navodila o ravnanju z njo in se teh tudi dosledno držati. Če se je zamašila odprtina, skozi katero dovajate mlatilnici snope, jo smete očistiti šele, ko je mlatilnica popolnoma obstala. Mnogo nesreč se je že pripetilo, ker so ljudje skušali odmašiti odprtino, ne da bi bili prej ustavili mlatilnico.

Pažnjo pa zahteva tudi delovna obleka, ki jo imamo oblečeno pri mlačvi. Obleka, ki se telesu ne prilega in frfota, je zelo nevarna, ker se lahko zaplete v kolesje ali zobovje; prav tako so nevarne rokavice na en prst in volnene rokavice, ker se zatikajo in tako potegnejo roko med nevarne dele mlatilnice. Seveda mora biti tudi obutev v redu, kajti zaradi slabih čevljev je že marsikdo spodrsnil ali pa se spotaknil in nesrečno padel.

Pri vseh opravilih s stroji je treba nositi tesno prilagojena se oblačila.

Ženske pa naj brezpogojno nosijo pri mlačvi ruto. Marsikatera nesreča se je že zgodila, ker so vrteči se deli mlatilnice zagrabili ženske za lase.

Če boste upoštevali pravila o varnosti in se ozirali na opozorila, boste pomagali preprečevati nezgode ter ohranjati življenje in zdravje delovnih ljudi!

Petrolej v gospodinjstvu

S petrolejem odstranimo s kovin rjaste madeže. Na krpo zlijemo le toliko petroleja, da jo ovlažimo. Krpo med čiščenjem večkrat premenjamo, posebno pri svetlih in manj umazanih predmetih. Vse predmete moramo nato zbrisati še s čisto krpo.

S tako pripravljeno krpo lepo očistimo lakiran in barvan pod, svetlo kuhinjsko pohištvo, okenske okvire, vrata, posebno okrog kljuk. Prav zadovoljni bomo, če s petrolejsko krpo zbrisemo kopalno banjo, umivalno školjko ali vedro za odpadke.

Vse predmete, ki jih čistimo s petrolejem, pa moramo po čiščenju pustiti na zraku, da se zgubi duh po njem. V ta namen odpremo tudi okna. Ker je petrolej zelo vnetljiv, med čiščenjem ne prižigajmo cigarete, prav tako ne čistimo predmetov v neposredni bližini goreče peči ali štedilnika.

KMETJE POZORI!

Šivalne stroje znamke Rast & Gasser, Jax, Gritzner, Necchi (izg. Neki) in Anker, pralne stroje, peči in štedilnike — naročite najceneje pri domačem podjetju

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobriča veš

Zaloga raznih strojev, vozil, radioaparatorov, šivalnih strojev, kakor vseh električnih predmetov.

Plačilne olajšave! Zahtevajte cenike! Naročene stroje dostavimo na dom.

MALO KOZMETIKE:

Pozor!

Sončne pege!

Zares neprijetne so sončne pege le tedaj, če so trajne. Ako pa se pojavljajo le včasih ob sončnih dneh, tedaj premislimo, ali nemara ne dajejo obrazu svojevrstnega čara — in pogosto je tako. V takem primeru seveda ne kaže uporabljati različnih protisredstev. Če pa sončnih peg nikakor ne morete prenašati, tedaj ne čakajte na začetek tople dobe, ko se bodo prve pokazale; zelo težavno je namreč odpraviti pege, ki so se že pojavile. Treba jih je torej preprečiti. Najboljše sredstvo je, da lekarnar primeša vaši kremi, ki jo navadno uporabljate čez dan, 2 odstotka kininovega hidroklorida. Toda, kakor smo že rekli, ne čakajte predolgo! Kremi precej debelo namažite na obraz, jo s prsti nalahko vtirite v kožo, preostalo pa odstranite.

Za one, ki so jim pri srcu domači recepti, podajamo navodilo za pripravo slovitoga izvlečka iz lipovega cvetja. Kilogram lipovega cvetja namakajte štirinajst dni dolgo v 10 litrih vode. Posoda naj stoji v prostoru, v katerem je temperatura stalno okoli 15 stopinj Celzija. Vsak dan dobro premešajte. Potem tekočino precedite in jo tako dolgo kuhajte, da dobite tanek sirup. Naj se ohladi, potem mu dodajte nekaj alkohola, da se bo bolje držal. S to tekočino si dnevno izplakujte obraz, katerega ste prej omočile z vodikovim peroksidom in tudi počakajte, da se je mokrota posušila. Videle boste, da uspeh ne bo izostal!

Na koži obraza, zlasti okoli oči in na sencéh, se pogosto spomladi pokažejo rjavice, ki pričajo o pomanjkljivem delovanju jeter. Te madeže odstranimo le tako, da odpravimo vzroke. Ženska, ki skrbi za kožo, mora v prvi vrsti skrbeti za zdravje. Torej, v takem primeru se najprej posvetimo z zdravnikom.

P * I * S * A * N * O * * B * R * A * N * J * E

Narodna:

Brat in ljubi

Mož je imel od svoje žene dvoje otrok: sina in hčer. Žena mu umrje, otroka nimata več matere. Oče se vdrugeč oženi; otroka sta dobila hudobno mačeho — pisano mater, ki ni mogla videti otrok prejšnje žene. Zato reče nekoč svojemu možu: »Odpravi mi svoje rajnce žene oba otroka od hiše, jaz ju ne morem videti.« Mož je bil žalosten, ali svoji ženi se ni upal upirati. Reče babi: »Napravi živeža, jutri pojdem s fantom in dekletom v hosto in tam ju pustim«. Pisana mati napravi torbo živeža, kruha in sadja, mož drugo jutro torbo oprti in reče svojima otrokoma: »Pojdita z menoj, v hosto gremo rdeče jagode brat, ogenj kurit in drva sekati.« Fant in deklica se primeta očeta in sta prav vesela, da smeta iti jagode brat, ogenj kurit in drva sekati.

Šli so noter v hosto od jutra pa dokler je sonce visoko stalo. Oče je nesel nekaj časa enega, potlej drugega, ker sta bila že trudna, in solze je brisal ob rokav. Ko so že daleč prišli, se ustavijo in zakurijo ogenj. Mož da otrokoma iz torbe jesti, suhih drv jima manese in reče: »Pri ognju ostanita, kurita, jaz pridem nazaj, kadar bom za mater nasekal drv.« Potlej odide v goščavo in ne pride več nazaj.

Sedita dolgo dolgo pri ognju. Ko se pa stori mrak in črna noč, začneta klicati očeta, ker je bilo obeh strah volkov, ki so tuflili okoli po hosti. Ali očeta ni nazaj. Ogenj jima pogasne. Vstaneta in gresta iskati očeta. Nikoli nikjer ga ni bilo in oglašil se ni. »Volk jih je vzel,« reče deklica in oba jokata. Fant pa reče: »Jaz splezam na tole visoko drevo in kjer ugleдам luč, tam je naša hiša.« Spleza na visoko drevo in vidi na levi luč. Na levo vrže z drevesa vejo in na isto stran gresta potlej oba, daleč, naprej in naprej.

Prišla sta do velike hiše, ki je stala na samoti sredi gozda, a ni bila domača hiša. Vrata so bila na stečaj odprta in sta šla kar noter. Nobenega človeka ni bilo nikjer, na mizi pa je bilo napravljenih gosposkih jedi za dva stara človeka. »To nama je naklonila usoda,« rečeta, prisedita in pojedeta, kar je bilo. Ko se najesta, pogleda fant po hiši in najde pri peči velik meč. Bralo se je pa na tem meču tako: »Kogar boš hotel posekati, tega posekaš.« — »To je dobro,« pravi, »ta bo za volkove in za razbojnike. Očeta nikoli več ne bo, zdaj bom jaz gospodar, ti boš gospodinja.« Ko tako govorita, pride stara žena v hišo. Hudo se ustraši. »Kaj sta prišla in kam, otroka božja?« zavpije. — »Izgubila sva se in k vam sva prišla; očeta je vzel volk in domov ne veva,« rečeta babi. »Jaz pa vaju ne morem imeti čez noč,« reče baba, »sem

zahaja sedem ajdovskih razbojnikov — pasjeglavcev.« — »Skrijte naju v kakšen kot, jutri pojdeva proti domu.«

Tako dolgo sta prosila, da se ju je stara baba usmilila in ju skrila za peč pod desko. Fant pa je vzel tisti meč s seboj, na katerem se je bralo: »Kogar boš hotel posekati, tistega posekaš.«

Ura je odbila enajst in prišlo je v hišo sedem ajdovskih razbojnikov. Prinesli so veliko ubitih ljudi, veliko zlata in so sedli okoli mize. Najstarejši, ki je bil harambaša, pokliče staro baba in ji reče: »Baba, ti si v naši hiši skrila dva človeka; če ju ne daš in ne pokažeš, ti vzamemo življenje in glavo.« Baba je rekla: »Tam za pečjo za desko sem ju skrila, smilita se mi, oba sta mlada.« Razbojniki odsekajo babi glavo.

Potem pa izvlečejo fanta in dekleta izza deske izpod peči in reko: »Obadva morata umreti.« Fant in dekleta začneta prositi, a nič ne pomagata. Toliko da jima puste, naj se na smrt pripravita. Zdaj pa fant potegne skrivaj svoj meč izza deske ter poseka harambašo in vse razbojnike. Kogar zadene, se ne more več ganiti. Ko so bili ajdovski razbojniki vsi pobiti, zavleče jih v temno kamro noter pod zemljo, kamor so razbojniki nosili glave in trupla tistih, ki so jih pobili. Vrata trikrat zaklene in ključ spravi na svoje telo, na golo, da bi ga živ človek ne dobil v roke.

Vsak dan hodi s svojim mečem po gozdu in nosi domov, kar dobi. On je gospodar, sestra pa gospodinja in dobro se jima je godilo.

Eden onih razbojnikov, ki jih je bil zavlekel v temno kamro, pa ni bil dobro zadet. Zdrami se in nekoč, ko brata ni bilo doma, govori s sestro skozi lino, prosi jo obvezila za svojo rano, vode in jedil in naj hudemu bratu ne pove, da je še živ. Ta razbojnik je bil tako lep in mlad, da se je sestri smilil. Dala mu je obvezila, nosila mu je na lino jedi in pijače in kadar brata ni bilo doma, je hodila govorit z njim, tako da ga je začela rajši imeti nego svojega brata. Mladi razbojnik je zmerom prosil, naj mu odpre, da bi prišel iz svoje ječe, njo vzel s seboj in da bo lepo na svetu zanj in zanj. »Kako bi ti odprla, ker nosi moj hudi brat ključ na svojem telesu in mi ga nikoli ne da v roke?« Mladi razbojnik ji reče: »Lezi in reci svojemu bratu: Bratec, jaz sem na smrt bolna in vem, da bom zdrava samo, ako mi kdo prinese gorkega mleka izpod divje volčice. V dolini so volčji brlogi in volkovi ga raztrgajo, kadar pojde mlest volčico. Ti ga potlej poiščeš in mrtvemu ključ vzameš.« Dekle

leže v posteljo in reče bratu, kakor jo je mladi razbojnik naučil. Brat opaše svoj meč in gre precej v dolino sestri iskati zdravje. Tam je imela volčica mladiče v brlogu. Mladiča poseka, starko samo z mečem pretepe in nič mu ni mogla, lahko jo je pomolzel in peljal domov. Sestra mleka ni pila, ampak ga je zliła za posteljo in rekla, da je zdrava. Volčica je ostala pri hiši, v kotu ležala in je bratu privajena bila kakor pes.

Ko brata zopet ni bilo doma, pove sestra mlademu razbojniku, da ni dobila ključa. »Moj brat je tak, da ga nobena divja zver ne prime. Ključa pa od sebe ne dene.« Razbojnik ji reče: »Lepa moja mlada, lezi vdrugeč v posteljo in reci: Bratec, jaz sem še bolj bolna in vem, da bom zdrava samo, ako bi mi kdo prinesel prav gorkega medvedjega mleka. Tvoj brat pojde, medvedko domov prižene — in reci mu, da jo bo doma molzel. Tačas svoje oblačilo sleče in ključ dene od sebe; ti pa njegov meč skrij in ključ hitro vzemi in priteci meni odpri.« Sestra tako stori, kakor jo je razbojnik naučil. Brat pripelje medvedko, a oblačila od sebe ne dene, temveč medvedko oblečen pomolze. Medvedka se hiši privadi in leže v drugi kot.

Janez Rožencvet:

Šport

V Kozjem vrhu sta živela mati in sin. Hodila sta delat in lahko se reče, da je otrok zalegel za odraslega. Toda ljudje so večinoma godrnjali: eden dela, dva jesta. Skopo so rezali kruh. Mati in sin sta bila večkrat lačna kakor sita. Pa je dejal sin: »Mati, po svetu pojdem, da vam ne bom v nadlego. Ko bom kaj zaslužil, se vrnem in obema bo dobro.«

Kozji vrh je vas kakor sto in sto vasi. Mati je bila kakor tisoč revnih mater, sin France pa fant, kakršnih je med stotisoči komaj eden. Kljub vsemu stradanju čvrst, okreten in hiter. Menda od zraka ali pa od kakega čudeža.

France je odšel v osmo deželjo.

Na svetu je dosti čudežnih dežel in če je deveta, mora biti tudi osma. Samo ne ve se prav, kje leži, ker France ni nikoli bolj natančno povedal.

France je prišel v Polšnik. Polšnik je tudi pri Litiji, ampak Polšnik v osmi deželi je bil drugačen kraj. Hiše niso stale na zemlji. Višje so na visokih mlajih in so bile med seboj zvezane z drogovi. Po teh mlajih in drogovi so švigali ljudje kakor polhi. Če so prišli otroci iz mesta v gozd, niso hodili po tleh, marveč so se podili po vejah in preskakovali z drevesa na drevo.

France se je v plezanju izuril še bolj ka-

kruh in vino bolniku, katerega sem vzdignil, da je zavžil, v čemer mu je Felicijanov vnuk legál, da je meso in kri našega Gospoda Odršenika. Ko je ležal oče zopet v postelji, je prijel z levico, ki jo je še lahko pregibal, mojo desnico, rekoč:

»Izidor! Bodi blagoslovljen za vso ljubezen, katero mi izkazuješ!«

Bratu Valentinu sem izplačal deset cekinov, potem pa sem pobegnul iz sobe pod temno podstrešje, kjer sem se izjokal kakor nekaj sveti apostol, ko je bil zatajil svojega Učenika. —

Felicijanov vnuk je pustil očetu težko knjigo, da bi si dal iz nje brati, kadar bi se mu približevalo smrtno stiske. Ta knjiga je nosila to-le ime:

BIBLIA, TV IE VSE SVETU PISMU, Stariga inu Noviga Testamenta, Slovenski,

tolmazhena,

Skvsi IVRIA DALMATINA.

In res se je pričel visoški gospodar približevati smrtni stiski! Govorica mu je tekla težko in postal je sam sebi v največjo nadlego. Meni pa naj pričajo vsi svetniki, da sem mu tudi v največji revščini izkazoval ljubezen, ki jo mora dati sin svojemu očetu. Niti za trenutek nisem opešal pri njegovi postelji. To umiranje je bilo mučno, grozno in strašno! Tako umirati nisem videl človeka. Videl sem jih umirati po bojiščih, ko je polje odmevalo od obupnih krikov obupanih grešnikov; ali tudi takrat nisem opazil toliko strahu pred smrtjo, kadar je profos vlačil svoje ljudi pod vislice!

»Spet nisem dobila ključa,« pravi deklica mlademu razbojniku. On pa ji reče: »Še v tretje lezi, ves dan leži in reci bratu: Bratec, jaz sem tako bolna, da ne morem ni sebi ni tebi kuhati. Skuhaj mi ti rmanovega cveta, da me ozdravi. In kadar bo tvoj brat pred pečjo stal, tačas se sleče, in ti meč skrij in ključ vzemi pa meni priteci odpri.«

In zares bratu tako reče. Ko je brat pred pečjo stal in za svojo sestro kahal rmanov cvet, se je zares slekel. Sestra je šla, meč skrila, ključ vzela in mlademu razbojniku odprla vrata. Ko je brat svoji sestri pijačo dajal, pal je mladi razbojnik nanj z velikim nožem, da bi ga zaklal. Tačas bi bil brat umorjen, ker je bil njega meč skrit, ali volčica, ki je bila v enem kotu, skoči in vrže razbojnika na tla. Sestra se za svoje ga mladega razbojnika in zase zboji ter se zaleti z drugim nožem v brata. Ali medvedka plane iz drugega kota ter sestro vrže na tla.

Brat reče: »Trgajte, divje zveri! Mačeha me je zapodila, oče me je v hosti pustil in sestra ima razbojnika rajši ko lastnega brata.« Volčica raztrga razbojnika, medvedka sestro, brat pa je po svetu šel s svojim mečem in se ni bal dvanajstih razbojnikov.

kor doma, vendar je dostikrat telebnil na tla, da so se mu vsi smejali.

Zato je odšel naprej in prišel v Zajčji grad. Tam so stale hiše na tleh in mesto je bilo čisto podobno našemu samo ljudje so imeli čudno navado. Nihče ni hodil počasi, vse je tekalo kakor zajci. Tudi po promenadi so se podili po dva, po trije, po štirje skupaj cele ure gor in dol. Posebno lepo je bilo, kadar se je drevil po mestnih ulicah slavnostni sprevod z zastavami, godbo, županom in mestnimi očeti.

France je znal teči skoraj kakor domačini, vendar je sprevidel, da dolgo ne bi vzdržal. Odšel je v drugo mesto, ki se mu je reklo Ribnica.

Pri nas imamo Ribnico pri Kočevju, na Pohorju, v trebanjskem in krškem okraju. Zato ni čudno, če so jo imeli tudi v osmi deželi. Čudno le, da se je v osmi deželi po ribniških ulicah pretakala voda in da so jo pozimi ogrevali iz mestne kurilnice. Ljudje so po opravih plavali.

V Ribnici je bilo Francetu težko. Kolkor je znal plavati, še imena ni bilo vredno. Zdaj se je moral naučiti z nogami potrepavati kakor riba z repom. Dobro se je naučil, pa je le razloček, če si za kaj že rojen ali stvari šele učen. France je sprevidel, da se v Ribnici nikoli ne bo mogel meriti s petletnimi otroki, in odpravil se je naprej.

(Dalje prihodnjič)

Visoška kronika

32.

Dr. Ivan Tavčar

Težko je izpregovoril te besede. Ko si je nekoliko počil, je nadaljeval:

»Koj ko boš za mano vse opravil, uredi tudi vse potrebno pri hiši, ker boš moral iti na pot, s katero se povrneš v dveh ali treh mesecih. Ne pozabi vdove in njenega obračuna z žirovskim Oblakom! Nato pa osedlaj oba tovorna konja; s sabo vzemi hlapca in orožje, ker vem, da je še danes več hudobnih ljudi na svetu ko pravičnih. Jezdil boš daleč v tujino, dokler ne prispeš do velike reke, ob kateri leži nemško mesto Passau. Tik tega mesta mora biti vas Eyrishouen. V tej vasi poprašaj po Joštu Schwarzkoblerju in po vseh, ki so ostali za njim. Pozvedi tuje ljudi, pri katerih je vnučinja Agata, o kateri je govorila Schwarzkoblerjeva vdova. To dekletce moraš, naj te stane, kar hoče, pripeljati na Visoko. Šla bo s tabo, posebno ker bo hotela videti grob svoje stare matere. Ko si jo pripeljal na Visoko, imej vsak dan pred očmi, da je Agata Schwarzkoblerjeva lastnica dobre polovice obeh tvojih kmetij na Visokem; plačala se je ta polovica z denarjem Jošta Schwarzkoblerja, torej z dekletovim denarjem. Moja želja bi bila, da zasnubiš dekletce, da bi postala tvoja zakonska žena, ker Visoko itak ne bo moglo dolgo ostati brez gospodnje. V tem pa ji ne delaj sile! Če bi si izbrala drugega, ji izplačaj polovico naših dveh kmetij, da

bo poravnana škoda in da bo vse to govorilo zame, kadar bo šodil Gospod mene — morivca. Na vse to si mi dal svojo prisego, in zgnije naj ti jezik, če jo kdaj prelomiš!«

S temi groznimi besedami me je oče od-slovil. Bilo je to zjutraj na dan sv. Korbinijana, ki ga praznujemo ob koncu meseca listopada.

Nekaj časa je oče potem še vstajal in lazil okrog. Tu in tam sem tudi čul, kako je odpiral železni zaboj in kako je cvenkljal denar, ki ga je prešteval s trdimi prsti.

Okrog Božiča sem moral po grajskega pisarja, ki je dal poklicati Jakoba Debeljaka, prvega ključarja pri Sv. Volniku, in Janeza Klemenčiča, drugega ključarja ravnatom. Oče je delal testament in grajski pisar je zapisal, kar je bila očetova poslednja volja.

Stara pa je resnica: Kdor dela testament, mora kmalu umreti! Videli smo zatorej, da so štete ure življenja Polikarpu Khallanu, tudi Khallainu. Kmalu po novem letu se ga dotaknil božji prst in ohromela mu je desna stran telesa, da ni mogel več vstajati in da smo ga prekladali kakor kos mrtvega lesa.

Takrat sem bil poslan še enkrat po brata Valentina. Zopet mu je dolgo govoril, tudi pel mu je in čital iz debele knjige. Ko je bilo petje in čitanje pri kraju, me je poklical Valentin v sobo.

Bog mi bo odpustil in Devica Marija bo molila zame, da mi ta greh ne obleži na duši! V moji navzočnosti je luteranski kaplan po krivoversko blagoslovil kruh in blagoslovil je tudi vino v kelihu. Nato je delil

Grozne so bile noči. Onemoglemu telesu je odpovedalo spanje. Stari mož je pričel pripovedovati, da čuje različne glasove: sedaj je šumela reka, sedaj zopet so se oglašali iz daljave zvonovi. Nad šumenje in brenčanje pa je segal glas, ki ga je v smrtnem objemu ležeči bolnik najnerajši poslušal — glas umorjenega Schwarzkoblerja »Pridem po tel Pridem po tel!«

Jecjal je:

»Ali ga vidiš? Tam v temi stoji, dobro mu razločim obraz in zadaj je tudi rana in v nji to proketo bodalo! — Izidor, pomagaj!«

V takih trenutkih sem pograbil po knjigi Jurija Dalmatina. Odprl sem jo, kjer se je sama hotela odpri. In odprla se je na mestu, kjer je stalo:

Bug, bodi meni milostiu, po tvoji do-bruti, Inu pobriši doli moje grehe, po tvojim velikim vsmilenju.

Dobro me operi od moje pregrehe, inu očisti me od mojga greha. — Zakaj jest spoznam mojo pregreho, Inu moj greh je vselej pred mano. —

Daj, da slišim veselje inu dobro volo, Da bodo te kosty vesele, kattere si ti sterl.

Skry tvoj obraz pred mojmi grehi, Inu zbrniši doli vse moje pregrehe.

Odreši me od dolga te knj, o Bug, kir si ti moj Bug inu Izveličar, da bo moj jezik tvojo pravico hvalil.

To sem mu prečital enkrat ali dvakrat, dokler se ni pomiril.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

VOGRČE

(Nadaljevanje s 4. strani)

šene besede gorečega misijonarja preč. g. Antona Cvetka. Govoril je prepričevalno in iz velike življenjske izkušnje in zato je povedal toliko zgledov iz življenja. Kar se naprej bi ga poslušali.

V nedeljo popoldne je bil slovesen zaključek. Posebno slovesen, ker smo imeli, česar tudi ne pomnimo, asistiranje slovesno sv. mašo, ki jo je daroval preč. g. dekan Kristo Srienc, asistiral pa poleg našega provizorja še pliberški kaplan preč. g. Gortschnig.

Veseli nas, da je preč. g. misijonar pohvalil našo faro, da je tako lepo sodelovala pri misijonu in da je bil zadovoljen pri nas. Kakšni pa bodo sadovi, to se bo šele pokazalo. Zlasti v tem, da si odpustimo, da se ne bomo kregali, pripravili in tožarili, da bo mirno življenje v medsebojni ljubezni in pomoči.

G. misijonarju se iz vsega srca zahvaljujemo za ves trud. Bog in Marija Fatimska naj mu poplačata!

BILČOVŠ

(Nenadna smrt)

V ponedeljek, dne 20. februarja je Valentin Koančnik iz Podgrada šel po opravkih na občino, med tem pa mu je naenkrat postalo tako čudno slabo. Tožil je, da ga tako hudo boli pri srcu. Prišel je mimo sosed z avtom in ga vzel s seboj. Koančnik je še mogel sam vstopiti v avto in tudi iti v domačo hišo, kjer pa je legel na klop in kmalu nato umrl. V 63. letu ga je Bog nenadoma poklical iz te solzne doline. Ta nagla smrt nas je zopet opomnila: Ne več ne ure ne dneva, zato bodi vedno pripravljen!

Pokojnik je bil priden delavec in zapušča ženo ter sedem že odraslih otrok. Številni pogrebci so spremili rajnega na bilčovsko farno pokopališče. Naj počiva v miru, svojcem pa naše sožalje!

SKOČIDOL

(Mežnar g. Leban je moral oditi v Švico)

Od leta 1923, ko se je g. Zdravko Mostečnik po poroki z Barbiko Vospernik preselil iz rodnega št. Janža na nevestin dom v Podravljah, pri železniški postaji, je pri nas opravljal ob pomoči svoje matere organistovsko in mežnarsko službo do leta 1948. Od leta 1948 pa je mežnarsko službo opravljal vestno njegova mati do leta 1952, ko je odšla v večnost po plačilo. Nato je opravljal mežnarska opravila brat č. g. župnika, krojaški mojster Poldej Ulbing, bivši vojak, dokler ga nam ni iztrgala iz naše srede prezgodnja smrt leta 1953. Potem nekaj časa nismo imeli stalnega mežnarja. Te posle so opravljal razne osebe, dokler nam ni bil priporočen g. Josip Leban iz sosednje Gorenjske v Sloveniji, ki se je bil zatekel v našo deželo. Bil je izšolan, izkušen in marljiv mežnar ter ga je leta 1958 potrdilo škofijstvo za to službo. Organist pa je seveda ves čas ostal naš dični g. Mostečnik. Želimo mu, da po 40-letnici praznuje med nami še 50-letnico organistovstva!

Naš novi mežnar g. Leben je svojo službo opravljal vestno in zgledno, tako da je bila vsa fara zelo zadovoljna z njim. Bil je poseben strokovnjak za pripravo paramentov in kinačje cerkve ob slovesnih priložnostih. Se pa razume, da sta v cerkvi vladala vselej vzoren red in snaga. Dela se tudi ni ustrašil nobenega, posebno pozimi, ko je bilo treba kidati sneg. Bil je točen kot ura, oziroma naša stolpna ura je bila vedno točna, ker jo je g. Leban redno navijal. Pri mežnarskem delu mu je pomagala tudi sestra Marinka, izučena šivilja.

Pa tudi sicer je gospod Leban rad prijel za vsako drugo delo, kadar ni imel ravno opravka v cerkvi. Posebno poloti, ko so kmetje nujno potrebovali delovne sile na polju.

Vendar kot inozemec kljub vzornemu ponašanju ni dobil več podaljšanja za bivanje v Avstriji in tako si je zaradi tega moral poiskati novo bivališče. Preko katoliške dobrodelne organizacije NCWC je dobil možnost za preselitev v Švico.

Tja se je bil s sestro Marinko vred odpeljal s transportom beguncev iz Solnograda. Upa, da bo tudi v Švici dobil ustre-

zno zaposlitev kot cerkovnik na kaki katoliški fari, če ne bo pač prijel za kako drugo delo.

Slovo od g. Lebana je bilo prisrčno. Prišla sta tudi njegova mati in brat. Vsa fara žaluje za poštenim in marljivim rojakom, ki je živel samo za svojo službo. Želimo mu, da najde v sosednji Švici mir in stalnost, ki je pri nas ni mogel doseči. Bog pa mu nakloni obilo uspeha pri delu ter dušnega zadovoljstva!

ŠT. JANŽ V ROŽU

(Smrtna kosa)

Dne 24. februarja je mrtvaški voz pripeljal iz celovške bolnice Gregorja Dovjaka, pridnega delavca, ki je bil zaposlen pri tvrdki Maresch v Svetni vesi. Ko se je bil dne 3. februarja vračal z dela, ga je povozil neki avto, pri čemer je Dovjak zadobil težke poškodbe in so ga morali odpeljati v celovško bolnico, kjer je po strašnih mukah dne 22. februarja umrl.

Ogromna množica ljudstva ga je spremlila na zadnji poti na farno pokopališče. Marescheva godba in cerkveni pevci so mu z žalostinkami olepšali slovo. Z lepo besedo so se od njega poslovili tudi domači župnik in zastopniki delodajalca. Rajni je bil v 57 letu starosti. Nad štirideset let je bil kot lesni delavec služil enemu gospodarju, kar dokazuje, da je bil priden in zanesljiv. Bil je velik prijatelj ptic in divjačine. Spomladi vse se veseli, ko vsaka ptica žvrgoli. Tudi na njegovem grobu bo marsikatera ptička zapela pesmico v zahvalo njemu, ki jih je marsikatero zimo rešil gladi in pogina.

Dne 5. marca smo pa nesli k zadnjemu počitku Dolinčevu Nanijo iz Podsinje vesi. Revica je bila že od otroških let nema. Živela je skromno in pošteno, tudi v cerkve je rada hodila, zato je imela lahko smrt. Bog daj njej in Gregoriju srečno večnost. Ostalim sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Nazaj v Ameriko se je podal Radarjev Flori. Bil je že več let tam, sedaj se je bil vrnil domov na trimesečni dopust. Hoče pa zaslužiti še več dolarjev, zato je šel nazaj. Njegove želje naj bodo tudi naše. Srečno rajžo prek »velike luže« v novi svet.

KAPLA OB DRAVI

(Smrtna nesreča)

Dne 22. februarja se je Peter Hribernik, pd. Bratnik v Svetni vesi, peljal s svojim kolesom k sorodnikom v Podsinjo ves. Pri Pöklnovem križu je iz nezanih vzrokov tako nesrečno padel, da si je zlomil tilnik in utrpel težke poškodbe na glavi. Zdravniki mu niso več mogli pomagati. Odšel je dobro pripravljen v večnost. Peter je bil splošno priljubljen, bil je veren človek in dober gospodar družini in domu. Bog mu daj srečno večnost, sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

Filmi

Bistrica v Rožu: Sobota, 11. 3.: Frauensee (IVa). — Veseloigra o zakonskem paru, ki se je poročil samo radi denarja. — Nedelja, 12. 3.: Das Dreimäderlhaus (II). — Ponesrečena bridko-sladka operna zgodba, ki kaže skladatelja Franca Schuberta v neresnični luči. — Sreda, 15. 3.: Die zornigen jungen Männer (V). — Boj treh mladih moških proti gospodarski in moralni nepoštenosti.

Borovlje: Sobota, 11. 3.: Division Brandenburg (IVa). — Vojne pustolovščine prikazane na dvomljiv način. — Nedelja, 12. 3.: Pension Schöller (III). — Komična veseloigra. — Torek, 14. 3.: Tarzan und die verschollene Safari (III). — Primitivna zgodba o Tarzanu. — Četrtek, 16. 3.: Der Sohn des roten Korsaren (IVa). — Drama iz življenja roparjev na morju.

Pliberk: Sobota in nedelja, 11. in 12. 3.: Zwei Matrosen auf der Alm (III). — Veseloigra. — Torek in sreda, 14. in 15. 3.: Liebe wie die Frau sie wünscht (IVb). — Slab film, ki naj bi razjasnil življenjsko skrivnost.

Št. Jakob v Rožu: Sobota in nedelja, 11. in 12. 3.: Tiger-Baby (IVa+). — Dobro igran perfektni kriminalni film. — Torek, 14. 3.: Sherlock Holmes in geheimer Mission (III). — Kriminalni film za malozahtevne kinoobiskovalce.

Dobrla ves: Sobota in nedelja, 11. in 12. marca: Traum-Revue (IIa). — Revija na ledu. — Sreda, 15. 3.: StraÙe der Sünderinnen (IV). — Kriminalni film.

Miklavčev: Nedelja, 12. 3.: Wehe, wenn sie los-

O športu in športnih poškodbah

(Nadaljevanje s 3. strani)

Pri telovadbi na orodju si telovadci često poškodujejo noge z udarci ob orodje. Pri veletoču na drogu se kaj rada oguli koža na dlani, neredko v prav debelih krpah, če je ni telovadec poprej dobro napudral. Resnejše poškodbe so kostolomi, izvnenja sklepov zaradi padcev z orodja. Težke poškodbe hrbtenice z okvaro hrbtnege mozga se dogajajo, če pa de telovadec pri vajah na bradlji z vso silo s hrbtom na prečne droge, če se zavilni telovadec s krepkim sunkom na drog, bradljo ali na obroče, lahko pride zaradi močnega sunka do natrga kit in mišic na nadlaktu in pa v ramenu.

Pri teku z zaprekami pride zaradi istočasnega iztegnjenja kolena in močnega upognjenja kolčnega sklepa pri skoku pogostoma do pretрга mišic upogibnic na zadnji strani stegna. Skakanje čez vrvi, predvsem pa doskok na rogoznici povzročata marsikatero okvaro na nogah, če ni rogoznica zadostno prožna. Pri skakanju v višino s palico lahko pride do poškodb komolca in do izpaha nadlaktnice v ramenskem sklepu, če se na primer zlomi palica. Če mečemo kopje ali pa disk, si lahko poškodujemo komolčni sklep ali pa si zlomimo kost nadlaktnico v spiralasti obliki, to predvsem, če izvajamo ta šport z napačno tehniko. Pri tem športu je treba paziti tudi na radovedne gledalce, da ne prileti kopje ali disk med te. Isto velja tudi za metanje kroglice, kladiva, kijev in pa žoge.

Pri boksu lahko dobi športnik veliko poškodb zaradi udarcev, kot na primer: prelom kosti nosnic, rane v območju obrvi, izpahi in prelomi kosti spodnje čeljustnice, nalom ali prelom reber, kosti dlančnic na roki ter ročnega palca ali mezinca. Pri tem športu so prepovedani udarci pod pas na trebuh, na hrbet, ledvice, tilnik in zaglavje. Če prileti kak udarec zaradi nerodnosti na nasprotnikov trebuh, lahko povzroči morebitne težke notranje poškodbe. Zaradi pretresa pa so mogoče tudi okvare možganov in hrbtenjače.

Rokoborba je zaradi surovih prijemov združena z izpahi kosti ključnice ob zvezi s prsnico ali z lopatičnim grebenom, predvsem pa s prelomi reber zaradi prehudega stiskanja prsnega koša. — Pretiravanje pri vžigovanju uteži lahko privede do kile v dimljah in v območju popka. — Pri hokeju na ledu si lahko prizadenejo igralci resnejše poškodbe na trupu pri padcih ali pa s tolkačem in s puckom.

Negovanje športa je izredno važno za zdravje in dobro počutenje predvsem ljudi, ki jih poklic sili k sedenju; ti ljudje se malo gibljejo, manjka jim svežega zraka in sončne svetlobe. Športa, oziroma telesne vzgoje pa ne more nadomestiti na primer žaganje in cepljenje drv, ker je tako delo preveč enostransko. Šport pa ne krepi samo

človeškega telesa, temveč stremi tudi za dosego višjih ciljev po načelu: Zdrav duh v zdravem telesu. Šport krepi naše zdravje, nas dela odporne proti boleznim, vzbuja v nas vedrino ter samozavest, če ga gojimo s pametjo. Kot rečeno, je torej šport lahko največji dobrotnik za naše zdravje, lahko pa povzroča tudi največje okvare telesa. Kakšno korist ima za zdravje, če preteče na primer tekač na dolge proge 10 km v rekordnem času in zadobi pri tem akutno razširjenje srca — morda za vse življenje, in pa hudo razbijanje srca, ki ga je težko umiriti. Naj v zvezi s škodljivimi posledicami športa omenimo tudi iz zgodovine znanega maratonskega tekača, ki se je potem, ko je pretekel 42 kilometrov dolgo progo od onemoglosti zgrudil na cilju! Take in podobne nesreče doletijo posebno mladeniče, ki še niso zadostno trenirani, so pa preveč podjetni, ker precenjujejo svojo telesno zmogljivost.

Kateri šport naj torej gojimo? Ukvarjamo se s športom, ki odgovarja zgradbi našega telesa, in naši starosti. Vitek človek naj ne vzdiguje uteži, mišičast tip pa naj ne trenira skoka v višino. Mladega človeka nekako do 20. leta ne smemo siliti v ostra tekmovanja, ker nikdar ne bo dosegel vrhunske zmogljivosti, razen tega pa je ogroženo njegovo srce, ker je srčno mišičevje še slabo razvito. Lahka telovadba, plavanje in vse igre z žogo so primerne za mladino. Zmerno je treba gojiti kolesarjenje, veslanje ter planinski tek s smučkami. Bledičnost, motnje v spanju in razdraženost so za športnika prvi opomin, da je dotična športna panoga zanj pretežka, ali pa, da pretirava.

Popolnoma razvito telo med 20. in 35. letom starosti je najmanj ogroženo in je najbolj sposobno za športna tekmovanja po predhodnem, zadosti časa trajajočem treningu pod nadzorstvom dobro izurjenega športnega učitelja. Iz zdravstvenih ozirrov bi moralo biti v vsaki vasi športno igrišče. Nobeno šolsko poslopje ne bi smelo biti brez primerno velike telovadnice in primerne igrišča s potrebno športno opremo. Za take zdravstvene naprave bi se morale prav toplo zavzeti občine in država.

Zmerno negovan šport lahko pomaga na primer ženski tudi med nosečnostjo premagati vse morebitne okvare v kritičnem času nosečnosti in zmanjša nevarnosti otroške postelje. Za ženske je najidealnejši šport plavanje, dopustne so pa tudi vse druge telovadne vaje in športne panoge, če ne zahtevajo izrazite izrabe energije. Telovadbo na orodju in veslanje je v splošnem odkloniti, ker obstoji nevarnost okvare dojk in medeničnih organov. Komčno pripominjamo, da se šport ne sme izmiliti v oboževanje telesa samega, ampak mora biti v službi celotnega človeka, da bo res: Zdrav duh v zdravem telesu. Dr. G.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 13. 3.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zvočni obzornik. — Hišna imena v okolju nekdanje graščine Humperk na Koroškem. — 18.00 Josef Friedrich Perkonig: Ugrabljena strd. — **TOREK, 14. 3.:** 14.00 Poročila, objave. Bolje je paziti, kot zdraviti se. — **SREDA, 15. 3.:** 14.00 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite zaigrano. — **ČETRTEK, 16. 3.:** 14.00 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled. — **PETEK, 17. 3.:** 14.00 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte! — **SOBOTA, 18. 3.:** 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — **NEDELJA, 19. 3.:** 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

MALI OGLASI

Gospoda, ki je v soboto dne 4. marca dopoldne v kavarni Kosta pomotoma oblekel napačni plašč Hubertus zelene barve, naprošamo, da se zglesi v uredništvu.

Sadna drevesca in ribizelj dobite v drevesnici Marko Polzer, št. Vid v Podjuni — St. Veit i. J.

UGODNA PONUDBA

Zemljišče (2.854 kv. metrov) v Hodišah — z lepo sončno lego in razgledom na Hodiško jezero in na Karavanke — na prodaj. — Léga primerna za letovišče. Povprašajte pri upravi našega lista pod „Hodišče“.

Pletilni aparat prinaša denar v hišo. Passap-pletilni aparati pri Sattler, Klagenfurt, am Heuplatz.